

Slovenski Pravnik

Glasilo društva „Pravnik“ v Ljubljani

VSEBINA :

1. Dr. Rudolf Sajovic: Prepovedi odsvojitve in obremenitve v izvršbi in stečaju (Nadaljevanje) 1
2. Dr. Frančišek Mihelčič: Izpodbijanje v mednarodnem zasebnem pravu 26
3. Dr. Anton Urbanc: Ali se raztezata pogodbeni in prisilni zastavni pravici na premičninah tudi na odškodninsko terjatev zoper zavarovalnico? 38
4. Dr. Rudolf Sajovic: Pravosodstvo vrhovnega sodišča v civilnopravnih stvareh v letu 1943 45
5. Književna poročila 53
6. Razne vesti 55
7. Odločbe kasacijskega sodišča v kazenskih stvareh II, št. 456, 457, Kazalo (p. 32, str. 477—488).

V LJUBLJANI 1944.

SCHRIFTFLEITER — UREDNIK: DR. RUDOLF SAJOVIC

Gedruckt — Tiskali J. Blasnik na sl., Univerzitetna tiskarna in litografija d. d. v Ljubljani. — Verantwortlich — Odgovoren V. Jeršek.

Rokopisi naj se pošiljajo:

Uredništvo „Slovenskega Pravnika“ v Ljubljani.

Izhaja mesečno. — Naročnina 25 L na leto.

Članarina (naročnina) naj se nakazuje na poštočkovni račun št. 11.870 (Društvo „Pravnik“ v Ljubljani).

Naročnina za „Slovenski Pravniki“ znaša 25 lir. Gg. naročnike prosimo, da zaostalo naročnino čimprej poravnajo. Poslužijo naj se v to priloženih položnic. Reklamacije naj se naslavljuje tjakaj; upoštevajo se samo prvih 14 dni potem, ko je list izšel. Prav tam se dobe:

Slovenski Pravniki l. 1909 do 1922 à 15,20 L, posamezni snopiči à 5,70 L.

Slovenski Pravniki l. 1923, dalje à 30,50 L, posamezni snopiči (dvojne številke) po 5,70 L, št. 11 do 12 l. 1935 po 11,50 L.

Posamezni nepopolni izvodi II. knjige Odločb kasacijskega sodišča v civilnih stvareh (manjkata 2 ali 3 pole) po 15,20 L.

Pol stoletja Društva „Pravniki“. Spominska knjiga. 1939. Cena 23 L.

Mnenja o Predhodnem načrtu državlanskega zakonika za Kraljevino Jugoslavijo. Cena 30,50 L. Posamezne pole po 2 L.

Spomenica na drugi Kongres pravnika po 9,25 L.

Spomenica Kongresa pravnikov 1939 po 17,20 L.

Dr. M. Dolenc: Simbolična pravna dejanja in izražanja med Slovenci — po 5,70 L.

Dr. J. Agneletto: Prva knjiga novega italijanskega državlanskega zakonika — po 5,70 L.

Dr. Fr. Skabernè: Slovenski advokati in javni notarji v književnosti, znanosti in politiki — po 5,70 L.

Uporedna slavenska pravniška terminologija — po 11,50 L.

Dr. Anton Urbanc: Zavarovalno pravo 1939. (broš.).

Odpreda in poštnina se zaračunata posebej.

V posebne, enotne platnice veže posamezne letnike „Slovenskega Pravnika“ knjigoveznica J. Žabjek v Ljubljani, Dalmatinova ulica.

Slovenski Pravniki

Leto LVIII.

Ljubljana, aprila 1944.

Štev. 1.—4.

Prepovedi odsvojitve in obremenitve v izvršbi in stečaju.

Doprinos k vprašanju o nerubljivosti predmetov.

Dr. Rudolf Sajovic.

(Nadaljevanje.)

IX. Prepovedi odsvojitve in obremenitve.

Pravkar obravnavani, v praksi morda redki primer izvršilnega privilegija služi najbolje, da vzdržuje zvezo med izvršilnimi oprostitevami in odsvojitvenimi prepovedmi, ker očituje bistvene sorodnosti s temi in jih odmika obenem od drugih pravnih likov, s katerimi bi jih mogli glede obravnavanja v izvršbi staviti na eno stopnjo.

1. Pod IV. sem na kratko pritrtil občemu pravnemu naziranju, da odsvojitvena prepoved izključuje izvršbo. Točneje, da ne bo nejasnosti, izključujeta odsvojitvena in obremenitvena prepoved prisilno dražbo in osnovo prisilne zastavne pravice, ne pa prisilne uprave. Poskusil sem navesti tudi pravni razlog za to, ker zakon o učinkih na izvršbo molči. Ko bi bilo to, ko bi zakon naravnost proglasil nerubljivost z odsvojitveno prepovedjo zadete stvari, bi imeli brez nadaljnjega enak pravni položaj kakor pri prikazanem primeru izvršilnega privilegija. Ker pa zakon molči, nastane vprašanje, ali naj nepremičnine, glede katerih je pogojena odsvojitvena prepoved, obravnavamo kot take, do katerih ali na katerih imajo druge osebe pravico, ki je zaradi nje izvršba nanje nedopustna, ali pa kot splošno nerubljive. Ako izključuje izvršbo na nepremičnino le pravica druge osebe do te stvari, more doseči izločitev iz izvršbe le prepovedni upravičenec, če gre za nerubljivo stvar, se upošteva tudi po službeni dolžnosti. To nasprotje med obema vrstama pravnih stanj se podaja iz § 38 ip., ki govori v št. 1 o ustavitvi izvršbe, če je bilo tožbi po § 36 ip. ugodeno, na drugi strani iz določbe št. 3, ki govori o tem, ako so izvršilni predmeti izvzeti od izvršbe iz drugih razlogov, tedaj ker so nerubljivi. Vsebina § 38 ip. predstavlja namreč vrsto dejanskih stanov, ki se ugotove na različne načine

in na podstavi katerih se tekoči izvršilni postopek ustavi.¹⁰ V prvem primeru mora upravičenec izposlovati sodbo, v ostalih se dejstvo nerubljivosti ugotavlja v samem izvršilnem postopku.

Izločitveno tožbo po § 36 ip. utemeljujejo pravice do predmetov izvršbe oziroma do njih delov ali pri-teklin. Kot takšne pravice se naštevajo predvsem lastnina, nato druge stvarne pravice in končno tudi obveznostne, kadar ne izražajo zahtevkov do teh predmetov, kadar ne gre za izročitev (prenos) istih iz zavezančeve lastnine.¹¹ Skratka, izločitveno tožbo utemeljujejo vse one pravice, ki izvršbi v korist zahtevajočega upnika zato nasprotujejo, ker kaže njih obstoj, da izvršilni predmet ne spada v zavezančevo imovino.¹² Glede nepremičnin prihaja v poštev kot taka pravica lastnina in deloma, pri prisilni upravi, tudi užitek. Pravica iz odsvojitvene in obremenitvene prepovedi je nekaj povsem drugega, četudi je absolutno učinkujoča. Prej omenjene pravice napravljajo izvršbo zato nedopustno, ker pritiče uporabljanje izvršilnega predmeta, kakršno se hoče ukoristiti za poplačilo zahtevajočega upnika, drugi osebi in ne zavezancu, absolutnost odsvojitvenih prepovedi, kakor je bilo povedano pod IV, pa se kaže predvsem v tem, da je brez volje prepovednega upravičenca vsaka odsvojitvev nepremičnine neveljavna, da je torej nedopustna izvršilna prodaja ali obremenitev, čeprav zavezanec v uporabljanju stvari ni omejen in mu isto tudi gre.¹³ Prepoved sama na sebi napravi nepremičnino za neodsvojljivo in nerubljivo, ne glede na to, ali je podana še kaka pravica druge osebe, ki nastopa kot prepovedni upravičenec ali pa če takega ni.¹⁴ Za uveljavitev odsvojitvene prepovedi torej izločitvena tožba ni na mestu, ni potrebna, ker imamo zato druge pripomočke. Ustavitev izvršbe, ki nasprotuje odsvojitveni prepovedi, se doseže na enak način kakor pri izvršilnih privilegijih, zunanja vidna vez, očitnost, ki upravičuje prepovednega upravičenca, da nastopi v izvršbi, v kateri ni stranka, je vknjižba prepovedi v zemljiški knjigi.

K temu je treba v pogledu prodaje nepremičnin sploh pripomniti, da je izločitvena tožba pravni pripomoček, ka-

¹⁰ Tako tudi sodba Slov. Pravnika 1911, 338, 345.

¹¹ V zaščito „t. zv. čisto obveznostnih pravic“, kakor jih imenuje Coenders, Über die rechtl. Natur der Widerspruchsklage (§ 771 ZPO.) v Festgabe f. R. Schmidt 1932, 354, opiraje se na neko odločbo nemškega državnega sodišča.

¹² Gl. v op. 4 tega § navedene odločbe.

¹³ Gl. izvajanja pri op. 21 v § 2.

¹⁴ Gl. gori pod IV pri op. 23.

dar zemljiška knjiga prav za prav kaže, da je nepremičnina zavezančeva lastnina, pa to dejansko ni. To potrjuje zlasti vzporejanje določbe § 36 ip. s predpisom št. 6 § 134 ip., po katerem naj vsakdo, ki ima na nepremičnini pravico, zaradi katere bi dražba ne bila dopustna, isto najdalj na dražbenem naroku, preden se dražba začne, prijavi, ker bi se sicer ta pravica glede dotične nepremičnine na škodo poštenega kupca ne mogla več uveljavljati. Tudi ta pravica je le taka, ki izključuje zavezančevo lastnino (GIU 7485), torej najčešče, a ne izključno, prijaviteljeva lastninska pravica, ki pa v zemljiški knjigi še ni vpisana, t. j. lastninska pravica iz pravno domnevane ali priposestovane lastnine.¹⁵ Pravni položaj je ta, da je izločitvena tožba pravni pripomoček zoper izvršbo tamkaj, kjer kaže formalno zemljiško-knjižno stanje na zavezanca, pa se materialno z njim ne sklada. Tega sicer sodstvo ne upošteva ali vsaj vselej ne, toda to ne sme motiti, ker skok od enega pravnega pripomočka do drugega ni velik in ker zavaja k temu velika navidezna sorodnost obeh pravnih položajev. Pravilno je, da se mora izvršba, ki naj poseže v tuje pravno področje, zavrtni. Če je pravni položaj že skraja nejasen, ga mora zahtevajoči upnik pred dovolitvijo dražbe razčistiti, in če sodišče meni, da je izvršbo sicer dovoliti, a da utegne dovolitev kršiti tuje pravice, mora dozdevnega tujega upravičenca obvestiti, kakor je bilo povedano že pod IV, da nastopi s pravnim sredstvom zoper izvršilno dovolitev.

Pritegnimo v potrditev teh izvajanj še izvršilno dovolitev, ki posega v fidejkomisarske pravice drugega. Gori pripuščeno izvršbo „nekvarno substitucijski vezi“ pobija substitut z rekurzom,⁸ ne z izločitveno tožbo, čeprav je izvršba po njegovem naziranju posegla v njegovo področje. Povsod torej, kjer priča zemljiška knjiga o tujih pravicah, ki napravljajo izvršbo za nedopustno, ne predstavlja dovolitveni sklep samo kršitve teh pravic, ampak prezira obenem predpise izvršilnega postopka in je kršitev tudi teh, postavljenih v njih zaščito. Zatorej ima dotični, ki je s kršitvijo postopkovnih predpisov v svojem pravnem področju prizadet, na razpolago pravno sredstvo, ki ga daje zakon zoper to v postopku samem v odpomoč.

Kakšno stališče zavzemata nasproti pravkar izraženemu naziranju slovstvo in pravosodstvo?

¹⁵ Globevnik, Izločitvena tožba (§ 36 ip.) izvenknjižnega pridobitelja nepremičnine, Slov. Pravnik 1939, 21, zlasti 29. sl. — Matijević-Čulinović op. c. IV, 1682. — Ehrenzweig op. c. 1/2, 284, 268. — Neumann-Lichtblau op. c. 592, 293.

a) Če pregledamo slovstvo, ne najdemo v njem nobenih podrobnosti, kod in kako naj se potegne meja med obema različnima pravnima pripomočkoma. Pisci se omejujejo enostavno na ugotovitev, da je izvršba nedopustna, kako naj se popravi kršitev nedopustnosti, pa molče. Izjemoma pravi Štempihar, da se nedopustnost izvršbe ne uveljavlja samo z izločitveno tožbo in z ugovorom po § 170 št. 5 i. r. (= § 134 št. 6 ip.), ampak tudi z recurzom zoper izvršilno dovolilo, ker je „stvar z zakonito dopustno dispozicijo zasebne volje začasno odtegnjena pravnemu prometu in iz tega razloga izvzeta iz izvršbe“.¹⁶ Ta kratka utemeljitev ne more ovreči tega, kar je bilo že doslej povedanega, videlo se pa še bo, da ne upošteva drugih položajev.

b) Nekoliko več oporišč nudi sodstvo, dasi tudi v njem ne vidimo odločnega poskusa, poprijeti se vprašanja z načelne strani. V to svrho navajam k poprej omenjenim še sledeče odločbe in mnenja:

Po NotZ 1936, 158 pazi sodišče na odsvojitveno prepoved v smislu § 364c odz. po službeni dolžnosti. RichtZ 1937, 517 izreka, da se izvršilni predlog, ki ni v skladu z odsvojitveno prepovedjo in v njem tudi privolitev prepovednega upravičenca ni izražena, zavrne. SZ XVIII, 169 in tej podobno ZentrBl 1937, 230, da se izvršba, dovoljena navzlic prepovedi po § 364c odz., čeprav je postalo izvršilno dovolilo že pravnomočno, ustavi na zavezančev predlog. Th. VIII, 769 je vzela v pretres zavezančev recurz zoper dovolilo izvršbe na s prepovedjo zadeto nepremičnino. Ljubljanski sklep UtCoCi 44/41 (neobjavljen) sprejema zavezančev recurz, pa ga zavrača kot neutemeljenega, češ da je samo oseba, v katere korist je vknjižena prepoved obremenitve in odsvojitve, edina pravna upravičenka iz te prepovedi, samo ona da je iz te prepovedi v zvezi s predmetno izvršbo materialnopravno legitimirana uveljavljati kakršne koli pravice; zavezanec da utegne imeti v tej zvezi zgolj dejanske gospodarske interese, nikakor pa ne pravnih; ne glede na vprašanje, ali omenjena prepoved objektivno brani izvršilno prodajo z njo obremenjenega zemljišča, da se mora zaključiti, da zavezanec k uveljavljanju take ovire predlagani izvršbi v lastnem imenu (*ex iure tertii*) materialnopravno ni legitimiran.

c) Izmed navedenih odločb se postavlja UtCoCi 44/41 v odkrito nasprotje z ostalimi. Iz prvih moremo namreč upravičeno sklepati, da se postavljajo na stališče nerubljivosti

¹⁶ Op. c. str. 20.

z odsvojitveno prepovedjo obremenjene stvari, čeprav ne moremo reči, da potrjujejo vse gori izražene zaključke, dočim priznava zadnje navedeni sklep kot učinek iste samo izpodbojnost, ki jo more uveljaviti le prepovedni upravičenec. Sklep priznava zavezancu sicer rekurz zoper dovolitev izvršbe, a ne iz razloga, ker gre za odsvojitveno prepoved, češ da ne more imeti zavezanec nobenih pravnih interesov pri tem. Sklep mu torej rekurza zoper kršitev nerubljivosti ne priznava.

Pustimo ob strani težko vprašanje, ali da kdaj (izključno gotovo ne) zgolj gospodarska korist podstava za opravo pravnih dejanj v procesnem pravu sploh in v izvršilnem še posebej. Razmislimo rajši najprej, kdo ima gospodarsko korist od odsvojitvene prepovedi! Ali je to zavezanec? Nedvomno, saj mu jamči prepoved lastnino na nepremičnini, torej na imovinskem predmetu. Kaj pa prepovedni upravičenec? Vzemimo naravni in že navedeni primer, da je prepoved dogovorjena zavezančevemu otroku v korist.¹⁷ Prepoved zagotavlja otroku kot domnevnemu dediču zakoniti dedni delež in to brez bremen. Če bi prepovedi ne bilo, bi smel zavezanec posestvo odsvojiti in obremeniti. Ne enega ne drugega bi mu otrok ne mogel preprečiti, zakon mu zato ne daje nobenih možnosti. Zato po zavezancu-očetu nameravana in izvršena odsvojitve, kadar ni prepovedi, ne bi kršila otrokovih pravic, ampak bi zmanjšala samo njegove izgleda, da bi nekoč, po očetovi smrti postal lastnik nepremične imovine. Z odsvojitvijo bi bil otrok morda gospodarsko prizadet, a o posegu v njegovo pravno področje ne bi moglo biti govora, saj ne bi imel nobene pravice, nastopiti zoper prepoved. Ob obstoječi prepovedi pa je morda otrokova gospodarska korist večja od očetove, saj utegne imeti zadnji celo gospodarsko škodo, ker mu jemlje prepoved kredit. Prepoved ustanavlja za otroka tudi pravno korist, ker krši zoper prepoved izvršena odsvojitve njegovo prepovedno pravico. Pravno korist od prepovedi pa ima tudi zavezanec, saj se s kršitvijo istega posega v njegovo pravno področje, namreč v njegovo lastnino, ki mu jo hočejo vzeti, kar naj bi bilo izključeno. O gospodarski koristi govorimo, kadar gre za imovinske izgleda ali nadeje, pravni poseg je, ki povzroči premaknitev v lastninskih pravnih razmerjih prizadetih. S tem bi bil glavni in edini razlog sklepa UtCoCi 44/41 izpodbit.

¹⁷ Gl. gori IV pri op. 25.

Ako napravlja tedaj po besedah zakona t. zv. p r a v n a k o r i s t neko strankino ali udeleženčevo pravdno dejanje dopustno, je to le takrat, kadar naj učinki, ki jih hoče dotično pravdno dejanje izzvati, vplivajo neposredno na pravno področje te osebe, kadar bo hotela stranka doseči neko spremembo v svojih pravnih razmerjih ali odnošajih, bodisi materialnopravnih ali procesualnih, ali pa hoče preprečiti, da bi taka sprememba nastala. Zato ima še prav posebno pravno korist, kdor hoče preprečiti, da se mu odzveame lastnina zoper njegovo voljo. Dosledno temu uniči privolitev v tako dejanje pravno korist za onega, ki privoljuje v spremembo, kadar je njegova privolitev pravno učinkujoča. Če sprejmemo gori (IV za op. 21) izraženo načelno stališče, da samolastno lastnikovo ravnanje pri odsvojitvi s prepovedjo zadete nepremičnine pogodbe ne napravi za veljavno, pravne koristi za zavezanca tudi ne bomo mogli odrekati, čeprav bi privolil sam v izvršbo ali hote pomagal pri stvarjanju izvršilnega naslova. Njegova privolitev v obeh teh primerih pravno ni upoštevna.

3. Izvršba na nepremičnino, ki je glede nje vknjižena prepoved obremenitve ali odsvojitve in ki zanjo ni pristanka prepovednega upravičenca, posega torej v pravno področje zavezančeve in prepovednega upravičenca. Še več! Ker je tudi zavezanec toliko časa, dokler prepoved obstoji, zaščiten v svojem lastninskem področju, je izvršilni naslov v pogledu prepovedne nepremičnine tudi nasproti njemu brez izvršilne moči. Zato smeta tudi oba nastopiti zoper izvršbo in uveljaviti nedopustnost iste v lastnem imenu. Položaj je povsem skladen z onim izvršilnih privilegijev, obstoječih v pogledu nepremičnin. O dovoljeni izvršbi se obvesti poleg zavezanca vselej tudi prepovedni upravičenec.¹⁸ Že samo to daje obema, zlasti drugemu, pravico do rekurza.¹⁹ Poleg tega imata še nadaljnji pravni pripomoček, s katerim uveljavljata nedopustnost izvršbe, namreč ustavitveni predlog.²⁰

Rekurz je na razpolago le v zakonitem pravdnem roku. V zvezi s tem je nastalo vprašanje, kaj je, ako do rekurza upravičeni v roku ni rekuriral, čeprav ga je sodišče ob-

¹⁸ Gl. op. 21 pod IV.

¹⁹ Gl. o tem Bartsch, Grundbuchsgesetz, str. 602. — Odl. SZ VIII, 35 pravi izrečno, da se morajo upravičenci obvestiti in da imajo zato rekurzno pravico, da pa se ne zavrnejo na izbrisno tožbo.

²⁰ Rekurz in ustavitev po službeni dolžnosti priznava prepovednemu upravičencu tudi Štempihar, op. c. 20, ki pa pripuša neomejeno tudi izločitveno tožbo. Gl. pod op. 16.

vestilo o izvršilnem sklepu. Pravilno je, da opustitev rekurza ne velja kot tiho pritrdilo nameravanemu izvršilnemu sredstvu, prisilni dražbi. To izvajamo iz splošnega načela v našem pravnem redu, da je opustitev izjave o nekem dejanju, oblastvenem ali drugačnem, samo takrat pritrditev, kadar in kolikor določa kaj takega zakon. Z opustitvijo rekurza se zavezanec in prepovedni upravičenec nista odrekla tudi ustavitvenemu predlogu. Nedostatek nerubljivosti kot izvršilne predpostavke z opustitvijo rekurza še ni ozdravljen.

Pač pa napravi pristanek prepovednega upravičenca izvršbo dopustno. Za pristanek smatram upravičenčevo privolitev individualni izvršbi v korist določne osebe. Dočim je treba za splošno odrečenje odsvojitveni prepovedi izknjižbe v zemljiški knjigi, tega pri odrečenju v korist samo določni osebi ni zahtevati. Zadošča, da priloži zahtevajoči upnik izvršilnemu predlogu upravičenčevo izjavo ali da jo doprinese dotlej, dokler sodišče rekurza ali ustavitvenega predloga, vloženega zoper dovolitev, ni rešilo.

V praksi so opazili tudi, da sta si dve osebi, navadno zakonca, pogodili vzajemno odsvojitveno prepoved na skupni nepremičnini, hoteč jo zavarovati tako pred upniki enega in drugega, pa tudi, ako bi šlo za skupen dolg. In sodišča, kakor so nesluteno priznavala odsvojitvenim prepovedim absolutno naravo, so odkrila v soobvezi obeh prepovednih upravičencev pristanek v izvršbo zoper enega izmed njiju. S pogodnika odsvojitvene prepovedi naj bi torej dosegla vprav nasprotno, kar sta nameravala!

Bartsch²¹ pripominja sicer pravilno, da se more izrečni pristanek nadomestiti z enakim učinkom tudi s konkludentnim dejanjem. Kot takega ne navaja sicer opustitve rekurza, ki sem jo že gori odklonil, ampak dejstvo, da nastopa prepovedni upravičenec sam kot zahtevajoči upnik. V tem mu je pritrditi, kajti upravičenčevo izvršbo na nerubljiv predmet si lahko tolmačimo edino tako, da ji podtaknemo tudi njegov pristanek na izvršbo glede tega predmeta. Ni pa se moči strinjati z njim glede drugega primera, ki ga navaja kot tiho privolitev v izvršbo, namreč da je podana taka, kadar je prepovedni upravičenec sam soobvezan za dolg, ki ga prisilno izterjuje upnik. Pravi,²² da ne more biti pametnega razloga dvomiti, da prepovedni upravičenec, ko se je soobvezal za dolg, ni dal že vnaprej privolitve, da se dolg izterjaj iz nepremičnine, glede katere

²¹ Op. s. str. 156.

²² Op. c. str. 156.

je pogojena prepoved, in da izvršilni naslov, ki ga izposluje zahtevajoči upnik za isto terjatev, nadomešča tudi pristanek tega na izvršbo.²³

Ne glede nato, da lahko rečemo, da je soobvezanec privolil v dolg le, če se poplača iz druge imovine, ne pa iz one, ki je zadeta s prepovedjo, prikazano razlogovanje tudi drugače ne more zadovoljiti. Kakor moremo upravičiti zgolj pismeni pristanek prepovednega upravičenca na izvršbo z ostalimi določbami zemljiškoknjižnega zakona, ne da bi zahtevali obenem tudi zemljiškoknjižni vpis istega, tako je nemogoče reči, da pomeni izvršljivost terjatve tudi zoper prepovednega upravičenca njegov pristanek, dopustiti izvršbo na tujo nepremičnino, ker bi bilo to v nasprotju z načeli zemljiškoknjižnega prava in izvršilnega postopka. Predvsem se lahko vprašamo, ali ni mogel dati prepovedni upravičenec izrečnega pristanka, ko je prevzel dolg? In če tega ni storil, ali ni upniku na razpolago upravičenčeva rubljiva imovina, ali si ni upnik poiskal sodolžnika odnosno poroka prav zaradi tega, ker je vedel, da z izvršbo na dolžnikovo nepremičnino ne more seči? Gotovo bodo grajali, če prepovedni upravičenec ne bo dal pristanka, kadar druge rubljive imovine enega ali drugega ne bo. Pa bo upravičenčevo odklanjanje že zoper vero in poštenje? Potem bi morali enako postopati, kadar ni moči izterjati dolga od družbe z omejeno zavezo, pa so družbeniki dovolj imoviti, da bi lahko plačali, še bolj pa, kadar ima družba samo enega družbenika, pa ta vendar družbenega dolga iz svojega ne plača in se družbin dolg tudi od njega ne more izterjati.

Izvršilni naslov torej pristanka prepovednega upravičenca ne predstavlja. Izvršljivi zahtevek je v izvršilnem naslovu vselej točno določen, če to ni, tudi izvršljivega zahtevka ni (§ 12 ip.). O upravičenčevem pristanku bi lahko govorili le, če bi izvršilni naslov izrekel, da je prepovedni upravičenec dolžan privoliti v prodajo oziroma izvršbo. To pa se ne da doseči, pravica, izvirajoča iz odsvojitvene prepovedi, je neprenosna, učinkuje po § 364c odz. samo v korist onih, ki so si jo pogodili. Prepovedni upravičenec pravice ne more prenesti na drugega. Če hoče, da bodi upravičenec kdo drugi, je treba nove pogodbe med lastnikom in osebo, ki si hoče tako pravico zagotoviti. Zaradi tega tudi nadaljnja Bartscheva trditev istotam, da je dopustna izvršba zoper zakonca kot sodolžnika na njune nepremičnine, na katerih sta si pogo-

²³ Isto opaža tudi Š t e m p i h a r op. c. str. 21.

dila vzajemno odsvojitveno in obremenitveno prepoved, ni vzdržljiva. V takih primerih prebrisanosti dolžnikov, ki ji daje zakon zavetje, zgolj iznajdljivost pravnih izvajanj, ki nimajo prav tako trdne opore v zakonu, ni kos. Gotovo so to nevšečne posledice, ki se dajo ublažiti le, ako se osnovanje odsvojitvenih prepovedi, ki so sedaj v korist v zakonu navedenih oseb skoro splošno dopustne, omeji²⁴ in da se pogodbeni in prav tako oporočni odsvojitveni prepovedi v izvršbi odvzame vsak učinek. Dokler pa tega ni in dokler priznavamo prepovedi učinek tudi v izvršbi, moramo izvajati iz tega tudi vse posledice. Priznati moramo, da je do neke meje tudi po občem zasebnem pravu možna samoomejitev odgovornosti za obveze s pravnimi dejanji dolžnikov, ne da bi se s tem strinjali njih upniki.²⁵

X. Koliko časa je možno uveljavljati nerubljivost.

V prejšnjem poglavju je bilo obrazloženo, kdo more uveljavljati nerubljivost. Razpravljamo o osebah, ki so upravičene nastopiti zoper izvršbo, ki jo vodi zahtevajoči upnik na nerubljiv predmet, je pokazalo naravnost tudi na pravne pripomočke. Vendar je vse to le delna rešitev zastavljenega vprašanja. Neupoštevanje nerubljivosti ne povzroči namreč samo ničnosti prvega izvršilnega dejanja, ampak tudi cele vrste nadaljnjih sodnih dejanj. Zato formalna pravnomočnost dovolitve izvršbe ne uniči tudi pravice, ki jo nerubljivost ščiti.

V izvršilnem postopku je dvoje dogodkov, ob katerih se moramo vprašati, ali je pozneje možno sploh še pozivanje na nedostatke in kršitve tega postopka, ali ne pomenita morda eden ali drugi ozdravljenje povzročene ničnosti, to pravno in procesualno, gospodarsko pa prestanek varovanja zasebne lastnine določenemu subjektu. Prvi je domik prodane stvari, ki pomeni konec vnovčitvenega postopka, drugi razdelitveni sklep, ki zaključuje razdelitveni del in s tem dokončno izvršilni postopek. Obe sodni dejanji zapletata neprimerno položaj, ker se razprostirajo pravni učinki obeh še na pravna razmerja množice drugih oseb, ki utegnejo

²⁴ Gl. že navedeni članek S a j o v i c, K vprašanju prepovedi obremenitve in odsvojitve, Slov. Pravnik 1957, 84. — Zoper Bartschevo naziranje tudi odločba ZBl 1952, str. 796.

²⁵ Odsek Društva „Pravnik“ je zato svoj čas predlagal k načrtu jdz., naj se izrečno uzakoni, da se odsvojitvene prepovedi priznajo sicer tudi v izvršbi, da pa je ta dopustna navzlic temu, ako se glasji izvršilni naslov tako zoper lastnika kakor zoper prepovednega upravičenca.

nastopiti v izvršbi in ki imajo pravico, pobijati eno in drugo dejanje. Končno nastopijo v tem delu še druge osebe (zdražitelj ali kupec, prevzemnik), ki pridobe z domikom posebne pravice, pa se zopet vpraša, ali je ničnost tolikšna, da more uničiti pravico teh, ki so jo pridobili v dobri veri. Tako se kaže izvršilni postopek navzlic shematičnemu poteku prav zaradi vsestranskega vplivanja neprimerno bolj zapleten kakor razsodni.

1. Kar se tiče nerubljivosti, govori izvršilni postopek o splošnih učinkih, kadar jo je sodišče prezrlo, edinole v § 38, češ da je v takem primeru izvršbo ustaviti in to tudi po službeni dolžnosti. Ker sicer o njej ne govori, predvideva kot posledico kršitve le izpodbojnost, saj postopka, ki je končan, ne moremo več ustavljati. Ali je to točno, ali ni morda možno tudi še po formalnem koncu izpodbijati opravljeno izvršbo z „ničnostno tožbo“ ali pa celo smatrati pripetivšo se ničnost kot absolutno, tako da morejo upravičenci pravice, ki je bila zaradi neupoštevanja nerubljivosti kršena, uveljaviti isto kadar koli? Za odgovor na to vprašanje je treba, da si ogledamo še druge predpise, ki jih moremo uporabiti za rešitev tega vprašanja.

Nekaj takih obsega uredba o izvršbi zoper samoupravna telesa in zoper javne ter obče koristne naprave z dne 25. decembra 1937. Pristojno oblastvo oznameni imovinske predmete, ki se v izvršbo ne smejo prevzeti. Določitev se izvrši na predlog privilegiranega telesa ali ustanove oziroma upnikov. Če v izvršbi zoper privilegiranega zavezanca nihče ne predlaga, da se proglase predmeti za nerubljive, pride na vsak način do izvršilne prodaje. Sodišče more pač, kakor določa čl. 9 nav. uredbe, zahtevati tudi še po dovolitvi izvršbe odločbo o nerubljivosti. Sme v to svrho izvršbo tudi odložiti in sicer dokler ne izide pravnomočna odločba o tem, kateri deli zarubljene imovine se smejo uporabiti za poplačilo upnikov. To se pravi, da je odločba možna samo toliko časa, dokler se stvari za poplačilo še niso porabile, dokler še niso bile „dokončno“ prodane, dokler more odločba o nerubljivosti vplivati na domik. Ko je to izključeno, se ne more nihče več pozivati na morebitno nerubljivost, zakon poznejšega uveljavljanja niti malo ne omenja.

To je tudi sicer v skladu z obstojem nerubljivosti, kajti po samem smislu moremo o izvršilni prostosti govoriti le, dokler moremo spraviti predmet v ono dejansko zvezo z zavezancem, zaradi katere postane predmet nerubljiv. Pri prisilni prodaji premožnih stvari se izroče te takoj po domiku kupcu, ko plača kupnino (§ 250/6 ip.). S tem se

poruši tisto objektivno dejstvo, ki napravlja stvar za nerubljivo, namreč nepogrešljivost in razpoložljivost za neposredne javne koristi (§ 20 ip.), ki se jim stvar z izvršbo odtegne. Ni pretrgal sicer zavezanec s svojim dejanjem te zveze, pa vendar ne smemo prezreti, da se ukinitvi ni protivil, ako niti zoper domik ni nastopil. Njegovega molčanja zoper rubež in prodajo sicer ne moremo imeti za pristanek na prodajo, saj bi takšen po načelih, razvitih v § 2, tudi ne bil upošteven. Prav tako o pristanku ne moremo govoriti, kadar zavezanec za nerubljivost ni vedel. Toda ko je sodišče z oblastvenim činom to zvezo pretrgalo, izločilo premet tudi dejansko iz zavezančevega gospodarstva in ga izročilo kupcu, tako da omenjeni svrhi ne more več služiti, pa nerubljivosti nihče ne uveljavlja, ne moremo drugače kakor sklepati, da je izvršilna oprostitev prestala, brž ko je postal domik pravnomočen. Do tega trenutka more zavezanec nerubljivost še uveljavljati z rekurzom kot edinim pravnim pripomočkom, ki mu je na razpolago (§ 240 ip. a contr.). Ako pravi nav. uredba (čl. 9), da odloži sodišče izvršbo tudi še po dovolitvi iste, tega glede prodajnega postopka ne more storiti več potem, ko je postal domik na javni prodaji domaknjene premične stvari pravnomočen. Do odložitve bi namreč lahko prišlo edinole, ko bi se domik iz kakršnega koli razloga razveljavil. Ako pa postane domik pravnomočen, ostané tudi premičnina kupčeva lastnina, kajti nobenega sredstva izvršilnega postopka ni več, da bi se domik kako še izpodbijal, postopek zaokrenil nazaj in pripeljal zopet v stanje pred domikom. Kakor bomo pozneje videli, tudi nobenega drugega pripomočka izven izvršilnega postopka ni, da bi se moglo doseči kaj takega. V čl. 9 nav. uredbe imenovano odložitev razlagamo lahko le v tem smislu, da misli uredba na odložitev vnovčitvenega postopka. S pravnomočnostjo domika prestane tedaj izvršilna oprostitev.

Podobno je, kadar so na dražbi nepremičnine. Samo z razliko, ki se podajajo iz tega, da je prenos lastnine z domikom razvezno pogojen²⁶ tudi še iz drugih razlogov in ne samo zaradi tega, ker je podelitev domika možno pobijati z rekurzom. Domik se namreč lahko razveljavi z nadponudbo in z dovolitvijo ponovne dražbe, dokler kupec ne izpolni dražbenih pogojev. Ko zadosti tudi tem, se mu

²⁶ Gl. zlasti § 125 št. 4 ip. („če domik... izgubi učinek“). Z odložnim pogojem zvezano pridobitev lastnine smatra domik Pollak op. c. 986, kar pa na obravnavano vprašanje ne vpliva. — Zgolj naslov za pridobitev lastnine je domik po Matijevič-Čulinoviču op. c. IV, 1705.

izroči nepremičnina v posest (§ 122/2 ip.). Dokler dražbeni pogoji niso izpolnjeni, toliko časa tudi formalno pravnomočni domik ne učinkuje polnoveljavno, dotlej se more dražitelju odvzeti z domikom pridobljena lastnina. Zato ni nobene trdote nasproti zdražitelju, če se v stanju pogojnosti uvažujejo še tudi prigovori, ki uveljavljajo nerubljivost prodane nepremičnine. Prav tako pa ne moremo pripustiti, da bi se upoštevale take pritožbe še pozneje, če zavezanec ni vložil rekurza zoper domik, če ni niti pozneje do trenutka, ko je zdražitelj nastopil posest, uveljavil ničnostnega razloga nerubljivosti in to navzlic temu, da je bil obveščen o dovolitvi izvršbe in na narok tudi povabljen. Smisel vseh precej podobnih obličnih predpisov o dražbenem naroku je ravno, da bo zdražitelj zavarovan proti vsem morebitnim napadom, ki bi bili v nasprotju z domikom.²⁷ Tembolj proti trditvam lastnika samega, da gre za nerubljivo stvar. Da pa je dopustno v tem primeru, sklicevati se na nerubljivost tudi še po pravnomočnosti domika, je razlog v tem, ker ustanavlja neupoštevanje nerubljivosti ničnost. Ta pa ni večna, ampak odpade, brž ko na domik kakor koli ni moči več vplivati. Ta trenutek nastopi, ko je postal prehod lastnine na zdražitelja dokončen.²⁸

Izvršilna oprostitev se torej lahko uveljavlja z rekurzom zoper domik, pri nepremičninah pa še in dokler prehod lastnine ni postal nepogojen, tudi z enostavno prijavo ali ustavitvenim predlogom z zavezančeve strani. Če gre izvršba na oproščeno terjatev, dokler ni zavezančev dolжник plačal oziroma, če se terjatev na podstavi prenosa iztožuje, dokler o tožbi ni pravnomočno odločeno.²⁹

2. Prisilna prodaja od izvršbe izvzete stvari zadene samo lastnika stvari, pri odsvojitveni prepovedi

²⁷ Prim., kaj pravijo materialije k i. r. II, 659: „Spor, ki ga povzročé nepravilni vpisi, nepravilna izmera ali podobno in ki je lahko prav zamotan, med vpisanim lastnikom, lastninskim prisvojevalcem in ostalimi udeleženci, se zdražitelja ne tičejo. Pridobitelj nepremičnine bodi torej zavarovan zoper vse pravice, ki bi utegnile napraviti dražbo nedopustno, zlasti zoper vse lastninske zahtevke tretjih, ki so v nasprotju z domikom.“

²⁸ Še dalj časa, dokler ni izvršilni postopek končan, dovoljuje upoštevanje ničnosti zgolj zaradi ničnosti same Pollak op. c. 825. — Nasprotno izključuje Rspr. 1930 št. 62 upoštevanje sleherne ničnosti v okviru izvršilnega postopka po pravnomočnosti domika. — Podobno tudi Zuglia op. c. 52: dokler ni opravljena prodaja. Petschek, ZBl 1936, 765; GIU XVIII 7320.

²⁹ Tako tudi Pollak z izjemo, navedeno v op. 28. Gl. tudi Mjeseč. 137. — Nasprotno bi izhajalo iz Th. VII, 199.

imamo poleg tega še prepovednega upravičenca. Dasi bi lahko zaključili, da zadnji nikakor nima več pravic kakor lastnik in da mora že iz tega razloga prestatni ničnost, povzročena z nedopustno prodajo tudi za prepovednega upravičenca vsaj takrat ko za zavezanca, si oglejmo primer vendar tudi z druge strani in si poiščimo razlogov še od drugod. Prepovednemu upravičencu gotovo ne bomo obravnavali stvari v škodo, ako ga postavimo na isto stopnjo kakor lastnika, ki ni zavezanec v izvršbi, pa se vodi izvršba vendar na njegovo stvar. Če uvajam pri tem tudi ta razmotrivanja z lastninskim vprašanjem glede preničnin, želim predvsem pripraviti s tem boljše pripravo za izvajanja o nepremičninah. Poleg tega pa nam utegnejo služiti dobljena spoznanja tudi za marsikak izvršilni privilegij in zakonito odsvojitveno prepoved.

Za preničnine imamo predpis § 367 odz., po katerem pridobi pošteni zdražitelj lastnino preničnine, kupljene na javni dražbi; po § 236/1 ip. velja isto za onega, ki je kupil stvar pod roko od izvršilnega organa oziroma jo je prevzel po § 255 ip. pred dražbenim narokom. Čeprav torej izvršba ne teče zoper lastnika na dražbi prodane stvari in zatorej lastnik o izvršbi in o dražbenem naroku niti ne ve, — saj se ne obvesti ne o enem ne o drugem, — pridobi kupec vendar neizpodbitno lastnino in sicer že z domikom, če se je vršila dražba javno in če je bil zdražitelj v dobri veri. Ta pomeni zdražiteljevo prepričanje, da je bila izdražena stvar zavezančeva last.³⁰ Prijava lastnine po drugi osebi izključuje kupčevo dobro vero. Zakon v § 367 ne postavlja druge zahteve ko izvršeno prodajo, torej domik, zato je zahtevnik lastnika prodane stvari od tega trenutka naperjen že na kupnino, ne več na stvar. Lastnik ne more po domiku, razen če izgubi ta moč z razveljavitvijo, zahtevati več izločitve stvari, ampak izročitev kupnine.³¹

Podobno obravnavajo po večini primere, ako zarubi zahtevajoči upnik terjatev, ki jo je zavezanec odstopil že poprej drugi osebi, in si izposluje nato še prenos v izterjavo (§§ 264, 266.), pa plača zavezančev dolжник terjatev tudi zahtevajočemu upniku, ne prevzemniku terjatev. Tudi tu gre za t. zv. zgrešeno izvršbo (zgrešek v izvršbi), ta je posegla na stvar, ki ni zavezančeva. Ako je prejel zahtevajoči upnik plačilo v dobri veri, ne more prevzemnik zahtevati povračila plačane terjatev od njega, marveč se mora držati zavezančevega dolžnika (§§ 1395, 1396 odz.). To je

³⁰ Gl. Klang - Klang op. c. I/2, 79.

³¹ Podobno Neumann-Lichtblau op. c. 192.

nujna posledica zakonske ureditve, da sodišče ob dovolitvi izvršbe ne preiskuje do natančnosti, ali predstavlja stvar, na katero posega zahtevajoči upnik, res zavezančevo lastnino, ali je ta stvar tudi sposoben izvršilni predmet.³² Pravi imetnik terjatve izločuje lahko edinole terjatev in sicer, dokler je dolžnik ni izplačal zahtevajočemu upniku.

Za nepremičnine ne določa odz. ničesar, zato so smatrali vsak poseg na zavezanču nelastno nepremičnino za nedopusten in izpodbojen, kakor da bi šlo pri domiku za zasebnopravni posel. Izvršilni red je preokrenil ves položaj pri nepremičninski izvršbi v podobnem smislu kakor pri premičninski, izhajajoč z edino pravilnega stališča, da je domik oblastven čin, ki ga ne moremo in ne smemo presoјati po vidikih zasebnega prava, ki ga je nasprotno treba kot oblastveni čin ščititi, ako so izpolnjene le vse oblične predpostavke. Tako določa danes veljavni predpis št. 6 § 154 ip., da na škodo poštenega kupca ne more uveljavljati več pravice, ki jo ima do nepremičnine in ki napravlja dražbo nedopustno, kdor je ni prijavil najkasneje na dražbenem naroku pred pričetkom dražbe. Tudi tu se presoja dobra vera enako kakor pri premičnih stvareh, treba je, da se je vršila dražba javno in pravilno ter da je obsegal dražbeni oklic poziv, naj se dražbe izključujoče pravice prijavijo. Če tega ni bilo,³³ ne pomagata zdražitelju ne pravnomočnost domika ne vknjižba njegove lastninske pravice, umakniti se mora pravemu lastniku po splošnih predpisih, ki urejajo uveljavljanje neveljavnih pravnih dejanj, kajti v takem primeru ni bilo veljavnega oblastvenega čina. Če pa je potekel dražbeni postopek pravilno, lastnik sicer ne pride ob vso pravico, toda nepremičnine ne more izlo-

³² Gl. GIU 2825. — Do kakšnih nejasnosti pripelje, ako si ne predčimo pravkar navedenega pravila, kažeta deloma slovstvo in sodstvo. Predvsem zatrjuje Matijevič-Čulinović op. c. IV dvakrat na strani 2064, da ni mogoč rubež terjatve, ki pritiče drugi osebi, ne zavezancu (tako tudi GIU X 4016), nekaj vrst dalje pa dopušča rubež in nakazuje imetnika terjatve na izločitveno tožbo (tako torej kakor Neumann-Lichtblau 192). Isto mu priznava tudi na III, 1157, potem III, 1188, navajajoč zadevne odločbe pod št. 20 in 21.

³³ Tako Goršič op. c. 298. — Neumann-Lichtblau op. c. 592. — Ehrenzweig op. c. I/2, 238. — Nekoliko preozko Kornitzer, Der „gute“ und der „böse“ Glaube, GerZtg 1915, 34: Vsak, ki pridobi nepremičnino pri prisilni dražbi, ki je bila izvedena pravilno, je v dobri veri. Zato zadošča činjenica, da je vpisana izdražena nepremičnina v zemljiški knjigi na zavezanca in da ni nihče prijavil lastninske pravice.

čevati, ako pravice ni prijavil pravočasno, izločitveni zahtev se obrača v tem primeru zoper doseženo kupnino.³⁴

Iz te ureditve pravnih razmerij z domikom sklepamo z gotovostjo, da prestanejo tudi pravice prepovednih upravičencev, ki jih imajo do nepremičnine. Vsaj jih načelno vendar ne bomo obravnavali ugodneje kakor lastnikove! Ker izražajo odsvojitvene prepovedi v izvršbi nerubljivost, morajo izgubiti moč vsaj takrat, ko ugasne zaradi neupoštevanja nerubljivosti nastala ničnost, torej ko postane domik izdražene nepremičnine nepogojen. Navezati izgubo prepovedi na prejšnji trenutek, na pričetek dražbe ne kaže, ker sme uveljavljati zavezanec sam ničnost, dokler ne učinkuje domik nepogojno.

Končno naj omenim še zakon o kmetijskem kreditu, ki prepričljivo potrjuje prestanek ničnosti zaradi nerubljivosti. Po zakonu zadrugam za kmetijski kredit zastavljene stvari niso le nerubljive, zadruga imajo tudi pravico do poplačila izvršljive terjatve iz predmetov, ki jih je nabavil dolžnik s posojilom (čl. 55 ur.). Ako je prišla taka stvar navzlic temu na dražbo, ker se nerubljivost ni uveljavila, se zadruga poplača prvenstveno (čl. 68 prav. z dne 29. maja 1935, Sl. N. 131-XXXVII/379, Sl. L. 358). Povsem svojevrstna rešitev, ki pa vendar dokazuje, da imenovana ničnost ni trajna, ampak da utegne preстати že med izvršilnim postopkom.

5. Pri dosedanjih izvajanjih sem predpostavljaj, da so bile upoštrevane in opravljene vse predpostavke izvršilne prodaje, torej javni razglas iste in obvestitev vseh oseb, ki naj se jim po zakonu vroči naznanilo o dražbenem naroku. Kaj je z domikom, z njega veljavnostjo, ako so se pripetile v pogledu javnosti prodajnega naroka ali vročitve predpisanim osebam napake?

Po starejšem pravu je povzročilo ničnost prodaje, če ni bil dražbeni oklic pribit na sodni deski, ni bil objavljen v določenih novinah in po krajevnem običaju (dv. dkt. 22. decembra 1815 št. 1197). Tudi po nemškem pravu so imeli vsako dražbo za neučinkovito, ako so bili kršeni oblični predpisi.³⁵ Posredno se da isto zaključiti za italijansko pravo, čeprav na opustitev obličnosti javnega razglosa in javnega dražbenega naroka neposredno ničnost ni zagrožena (čl. 156/1 cpc.), ker se sicer pravi in nameravani cilj

³⁴ Prim. Blagojević op. c. 300. — Goršič op. c. 150. — Matijević-Čulinović op. c. III, 1171. — Neumann-Lichtblau op. c. 192. — Pollak op. c. 901. — Walker-Prochaska op. c. 93.

³⁵ Tako Baumbach, Kurzkomentar zur ZPO, 911.

brez upoštevanja teh obličnosti ne da doseči (čl. 156/2 cpc.). Naš izvršilni postopnik predpisuje javno razglasitev prisilne prodaje z oklicem na sodni deski (§§ 133, 225), razglasitev v občini na običajen način (§ 135/10) in javen dražbeni narok (§§ 138, 224). Od teh predpisov se sme odstopiti samo, kadar se prodajo predmeti na drug način (s prevzemom pred dražbo, na podstavi nadponudbe, s prodajo pod roko). Nikjer postopnik ne pravi, da bi opustitev javnosti razglosa ali prodaje povzročila ničnost dražbe in s tem tudi domika ali drugega prenosa lastnine.

V tem pogledu je predvsem odločilno besedilo § 367 odz., ki zahteva javno dražbo. Le, če je kupec kupil stvar na javni dražbi, jo je pridobil v last, četudi ni bil njen lastnik, zoper katerega je tekla izvršba. Nadalje pritegnemo lahko semkaj še določbo št. 7 § 571 cpp., ki po § 68 ip. tudi v izvršbi velja, tako da moramo zaključiti, da je oblastveno izvršilno dejanje nično, ako ni bilo opravljeno na javni dražbi, kadar je ta predpisana. Isto mora veljati tembolj za nepremičnine, tudi v pogledu njih prepreči prekršek v tej smeri nameravani učinek.³⁶

Ostane le vprašanje, ali se omejuje ničnost zgolj na dražbeni narok, na kar bi lahko sklepali iz § 367 odz. in 571 št. 1 cpp., ali pa priznamo isto sankcijo tudi predpisu, da se narok javno razglosi. Menim, da je javna razglasitev (oklic) samo priprava za dražbeni narok, da bi zgolj javnost dražbenega naroka ne mogla opravičiti tistih pričakovanj, ki jih pričakujemo prav v tej stvari od javnosti. Javni oklic in razglasitev ter javna oprava so bistvene obličnosti dražbenega naroka.

Za javni oklic je nadalje treba, da se da na podstavi njegovih navedb določiti istovetnost nepremičnine, ki je na dražbi, da obsega točno določitev kraja, dneva in ure dražbe. Če ni tega, o javni pripravi dražbenega naroka ne moremo govoriti.

Če ni bilo takega javnega dražbenega naroka, je ta del izvršilnega postopka sploh ničen, ničen domik in prav tako na podlagi istega opravljeni zemljiškoknjižni vpis. Zavezanec-lastnik sme zahtevati svojo stvar nazaj tudi iz razloga, da je bila nerubljiva, prav tako upravičenec iz izvršilnega privilegija in iz odsvojitvene prepovedi. Oklic opozori na splošno zlasti vse, ki jih sodišče o dražbi ne obvesti, pa se

³⁶ Tudi Matijevič-Čulinović op. c. IV, 1696, op. 1 sklemeta iz stvari same, da ustanavlja kršitev javnosti dražbenega naroka ničnost istega, čeprav §§ 143 in 147 ip. tega razloga ne navajata. Prim. Th. VIII, 952.

jih ta vendar tiče, in nudi s tem možnost, da morejo nastopiti zoper dražbo.

4. Nadaljnje vprašanje vznikne, kako učinkuje na uveljavljanje nerubljivosti in odsvojitvene prepovedi okolnost, da lastnik stvari ali prepovedni upravičenec ni bil o razpisu dražbenega naroka obveščen. Postopnik predpisuje obvestitev obeh strank (§§ 135/1, 225) in sicer pri nepremičninski dražbi neposredno vročitev, v lastne roke (§ 135/7). Nadalje določa, da se sme zaradi okolnosti, da dražbeni oklic stranki ni bil vročen, podati oporek (št. 5 § 143) in rekurz zoper podelitev domika (§ 147). Pripomniti je, da se sicer povsem nepraktični³⁷ predpisi o oporeku in rekurzu nanašajo samo na prisilno dražbo in da v premočninski izvršbi niso uporabljivi. Iz teh skopih določb tu pa tam sklepajo, polagajoč zlasti važnost na obvestitev o prodajnem naroku, češ da sicer stranka niti ne bi vedela o najvažnejšem dejanju vse izvršbe, da sta prodaja in domik nična, če stranka in sicer predvsem zavezanec, o naroku ni bila obveščena.

Nekateri enačijo položaj enostavno z onim, kadar ena stranka n. pr. zavezanec že skraja v izvršbi ni bila zastopana. Za takšno naziranje navajajo tudi primere, ki so pa bolj navidezno podobni obravnavanemu kakor pa prikladni za primerjanje. N. pr. če zavezanec že ob začetku izvršbe ni bil več lastnik nepremičnine, na katero se vodi izvršba, ker jo je bil že poprej prodal in izročil drugemu v posest, pa se v zemljiški knjigi prenos lastnine še ni bil izvršil, ali če se vodi izvršba na nepremičnino, katere lastnik se piše enako kakor zavezanec, kar je že skoro presenetljivo podobno primeru, da se izvršba ne vodi zoper pravo stranko. Pravijo, da je takšen postopek sploh ničen in da je navzlic domiku in razdelilnemu sklepu izpodbojen z ničnostno tožbo ali celo s tožbo, da se izreci domik za neveljaven.³⁸ Toda takemu naziranju ni moči pritrditi.

Predvsem nikakor ne drži, da bi stranka ob zgrešeni izvršbi v izvršilnem postopku ne bila zastopana. Prava stranka nastopa v izvršbi vselej, kadar je stranka istovetna z ono, ki kaže nanjo izvršilni naslov, pa čeprav bi bile pritegnjene v izvršbo zavezancu tuje stvari. Da je kaj takega mogoče, predpostavlja izvršilni zakon, kar kaže že

³⁷ Prim. Kavčnik, Opazke k izvršilnemu redu z ozirom na „lex ferenda“, Slov. Pravnik 1909, 8.

³⁸ Tako n. pr. Pomeranz v GerH 1911, 188. — Seveda uporaba teh tožb po našem pravnem sistemu ni dopustna in ničnostna tožba po analogiji § 623 št. 2 cpp. ali tej analogna ni mogoča. To že zaradi tega ne, ker je izvršilni postopek ne omenja in se v § 68 nanjo ne sklicuje.

večkrat omenjena določba št. 6 § 154, nadalje, ko daje lastniku v izvršbo pomotoma pritegnjene stvari izločitveno tožbo po § 36 ip. Dejstvo, da je zasegla izvršba tako stvar (zgrešek v izvršbi), ne zadeva tedaj stranke izvršilnega postopka, ampak predmet izvršbe, sproži tedaj vprašanje zavezančeve lastnine.³⁹

V tej zvezi je še pripomniti, da so na področju avstr. izvrš. reda dokaj splošno smatrali, da predpis št. 5 § 170 i. r. (= št. 6 § 154 ip.) ne velja, kadar se vodi izvršba na nepremičnino, ki v zemljiški knjigi ni vpisana.⁴⁰ Za področje izvršilnega postopnika se na razliko ni ozirati, ker zakon v tem pogledu ne dela med vpisanimi in nevpisanimi nepremičninami nobene razlike. Za nevpisane nepremičnine pomeni § 154 št. 6 ip. nadaljnjo opozoritev upravičencev, naj prijavijo take pravice, ponovitev že v § 114/3 ip. naloženega poziva, naj store to že na narok za ustanovitev dražbenih pogojev. Prav tako velja isto, če pravi lastnik v zemljiški knjigi še ni vknjižen (ako je pridobil nepremičnino z izročitvijo v posest ali s priposestovanjem) ali je zavezanec vknjižen samo pomotoma⁴¹ ali pa je lastnik druga od zavezanca različna oseba z istim priimkom ali imenom,⁴² ker ni prav nobenega razloga, zakaj naj bi bil vknjiženi lastnik na boljšem kakor neknjiženi, kadar se tudi lastnina tega ne upošteva. Odločujoči učinek je zezvan v vseh teh primerih z oklicem. Ako je obsegal ta predpisani poziv na lastnike, naj prijavijo izvršbo izključujoče pravice, se na manjkajočo zavezančevo lastnino ni več ozirati. Z domikom jo pridobi dobroverni kupec. V tem pogledu zadošča kupčeva dobra vera, ki temelji na dražbenem oklicu in na sodnikovih pojasnilih pred pričetkom dražbe (§ 159 ip.), ki jo izključujejo le utemeljeni prigovori pravega lastnika ali drugih oseb. Ne more se pa zahtevati, da bi kupec poizvedoval sam v zemljiški knjigi ali drugod, če takih prigovorov ni. Pomanjkljiv oklic pa, ki tega poziva nima, ne učinkuje izključevalno, v takem primeru je imeti, kakor da oklica sploh ni bilo.

Ker premisa, da stranka v izvršbi ni bila zastopana, če o dražbenem naroku ni bila obveščena, ne drži, je treba

³⁹ Pravi primeri nezastopanja stranke bi bili podani, če bi se uvedla izvršba zoper ležečo zapuščino, čeprav se je bil priglasil že dedič (GIU X 4049), ali če je bil zavezanec že pred dovolitvijo dražbe umobolen, pa preklican šele pozneje (GIU III 977).

⁴⁰ Tako Neumann-Lichtblau op. c. 592.

⁴¹ Gl. Neumann-Lichtblau op. c. v op. 5c str. 592 navedene odločbe.

⁴² Drugače izvaja to odl. SZ XVII/92.

preiskati, kaj sicer pomeni neobvestitev o dražbenem naroku. Omenjeno je že bilo, da predpisuje zakon v nepremičninski izvršbi neposredno vročitev (§ 155/7). Za premičninsko izvršbo takega predpisa ni, zato se v naslednjem zadovoljim z izvajanjem glede nepremičnin, kajti za one se stvar ne more presojati bolj neugodno kakor za te,⁴³ ki so gospodarsko znatno pomembnejše in ki daje zanje tudi zakon podrobnejše predpise.

Odredba neposredne vročitve (§ 155/7 ip.) zavaja mnoge, da govore o ničnem dražbenem naroku in nični dražbi, če osebi, ki jo je izvršilno sodišče po § 155 ip. moralo obvestiti, dražbeni oklic ni bil vročen.⁴⁴ Zapeljivo je tudi dejstvo, da govori zakon o „predpisih, ki veljajo za vročanje o tožbah“, iz česar sklepajo na ničnost. Tudi ta zaključek ni pravilen. Praydni postopek je pač ničen, ako tožba stranki ni bila vročena (§§ 571 št. 4, 5, 623 št. 2 cpp.), vendar to ni posledica opustitve vročitve v „lastne“ roke, ampak ker se stranka, ki ji sploh ni bilo vročeno, pravdanja ni udeleževala. To je vsebina pravkar navedenih zakonskih določb. S predpisom v lastne roke hoče zakon onemogočiti, da bi stranka sama ne bila obveščena. Zatorej tudi prekršitev predpisa o vročitvi sami osebi neposredno ali, kakor velja za tožbo, ne povzroči ničnosti, ampak nastane ta le takrat, kadar nastopijo določne posledice⁴⁵ ali kadar bi zakon na prekršitev samo zagrozil ničnost. Tega pa ni storil. Podobno velja tudi v drugih primerih, ko predpisuje izvršilni postopnik, sklicevaje se na zemljiškoknjižni zakon (čl. 9 št. 4 uip.), neposredno vročitev. Kakor v zemljiškoknjižnem postopku tako tudi v izvršilnem oblika dejansko opravljene vročitve ne vpliva na veljavnost iste.

Vrh tega pravi zakon, da smejo udeleženci dražbenega naroka⁴⁶ podati zoper podelitev domika oporek, če niso bile obveščene o dražbenem naroku vse tiste osebe, ki bi jih bilo moralo sodišče obvestiti (§ 143 št. 5 ip.), da pa ni vzkrajati domika, če so te osebe na dražbeni narok vendarle prišle

⁴³ Tako posnemamo lahko iz Th. VIII, 596, da neobvestitev stranke o javni prodaji avtomobila ni povzročila ničnosti domika, ampak se je smatralo, da je izvršilni organ odškodninsko odgovoren.

⁴⁴ Gl. Kl a n g - Kl a n g op. c. I/2, 80. — Drugače Pollak op. c. 965, 973, 104, kar pa je v nasprotju z nav. zakonskimi predpisi.

⁴⁵ Tako splošno sedaj novejšje pojmovanje. Prim. Th. VIII, 749.

⁴⁶ Torej vse na narok vabljeni in došle osebe in dražitelji. Določbe zadnjega stavka § 142/2 ip., da oporeka ne more prigrasiti, ako ga opira na okolnosti, ki ne posegajo v njegove pravice, tu ni uporabna, ker bi bil oporek iz št. 3 § 143 ip. sicer dejansko nemogoč, ako bi ga smel podajati samo, kdor ni bil vabljen. — Gl. tudi Kornitzer, Widerspruch oder Rekurs gegen den Zuschlag? GerZtg 1915, 252.

ali poslale nanj zastopnika (§ 146/2 ip.). Neobveščene osebe, ki niso prišle na narok, smejo izpodbijati podelitev domika z rekurzom tudi še iz tega razloga (§ 147/2 ip.). In končno pravi izvršilni zakon, da se upoštevajo po službeni dolžnosti, torej kot ničnosti, samo nedostatki, omenjeni v št. 4, 6 in 7 odst. 1 § 143 (§§ 143/2, 147/1) in še iz razloga § 133/2. Dejstvo, da je izostala obvestitev stranke o dražbenem naroku, ne ustanavlja tedaj niti navadne ničnosti, ki se upošteva v tekočem postopku po službeni dolžnosti (v teh primerih, če je bil vložen rekurz iz drugih razlogov), ampak zgolj nedostatek postopka. Isto velja tembolj za prelicninsko dražbo sploh, ker tamkaj zakon niti vročitve v lastne roke ne predpisuje (§ 225/4).⁴⁷ Čim pa ni ničnosti, ostane izvedeni postopek veljaven, ako ga ni nihče pravočasno izpodbijal.

Izpodbijanje je možno v tem primeru predvsem z rekurzom. Stvar je enostavna, ako je bil stranki sklep o domiku vročen. Pogosto pa bo okolnost, ki je povzročila, da stranki dražbeni oklic ni bil vročen, imela za posledico tudi opustitev vročitve sklepa o domiku. Kdaj prične teči v takem primeru rok za rekurz oziroma kdaj je konec rekurznega roka? Kajti eno stoji, da se more uporabiti pravno sredstvo le, dokler postopek ni končan. Vse to so nadaljnji razlogi, ki kažejo ustanovo oporeka kot skrajno nepraktično in tudi nezadostno za zaščito tistih upravičenj in možnosti, ki jih je postopnik hotel zavarovati.

Razbremenitvena novela iz l. 1914 je stvar zelo poenostavila, ker je omejila roke za rekurz iz tega razloga na štirinajst dni od dneva dražbenega naroka (§ 187/1 i. dr., zadnji stavek). Zelo umestna določba, ki pa vendar ni prodrla skozi in skozi. Pojavilo se je namreč še navzlic temu naziranje, da podelitev domika ne postane pravnomočna, ker sklep lastniku prodane stvari ni bil vročen. (Tudi to kaže, kako trdoživo se drži praksa starih, z novimi zakoni predrugačenih predpisov in spremenjenih pravnih ustanov.) V takih primerih kaj često, — tudi za druge razmere in potrebe, kar pa dokazuje le, da teorija o postopku še ni popolnoma dognana, — posegajo po drugem kot nekakšnem „vseobčem“ sredstvu, ki odpravi zatrjevano ali domnevano ničnost najrazličnejših narokov in sodnih dejanj. Na predlog osebe, ki ji je sodišče prezrlo vročiti sklep, odreja namreč vročitev istega in sprejemajo v rednem roku od te

⁴⁷ Tako tudi GIU XVIII 7320.

vročitve rekurz zoper domik.⁴⁸ Seveda govore temu nasprotne odločbe, da se pomanjkljivosti in ničnosti izvršilnega postopka po pravnomočnosti domika v izvršilnem postopku samem ne morejo več upoštevati.⁴⁹ Če bi se priključili prvemu naziranju, bi izrazili s tem, da se utegne pripetiti, da takšen domik sploh ne postane nikdar pravnomočen, drugo pa ne pove, kdaj je izvršilni postopek končan in kdaj pričenjaj teči za upravičenca rekurzni rok.

Predpis razbremenitvene novele temelji na pravilnem spoznanju, da pomeni neobvestitev o dražbenem naroku zgolj nedostatek postopka in da je treba najti način, doklej se postopkovni nedostatki lahko uveljavljajo. Določil je zato končni rok, v katerem mora prezrti udeleženec dražbenega naroka vložiti rekurz. Izvršilni postopnik te določbe ni sprejel, čeprav so se uredniki sicer trudili, da bi rekurzne možnosti čim bolj racionalizirali, pa obenem tudi poenostavili, pri čemer so si bili svestni, da nudijo določbe o oporeku zoper podelitev domika in s tem povezane o rekurzu dokaj prilike za zavlačevanje.⁵⁰ Najti je zato drugačen izhod.

Če smo si edini v tem, da izgubi lastnik lastnino na prodani stvari in da te od poštenega zdražitelja ne more zahtevati več, brž ko je bila premičnina domaknjena (§ 367 odz.) oziroma ne more uveljavljati lastnine, ko se je pričela dražba nepremičnine (št. 6 § 134 ip.), če nadalje sprejmemo

⁴⁸ Tako je vročilo sodišče v primeru SZ XVII/92 sklep o domiku dne 13. avgusta, dočim je bil razdelitveni sklep izdan že 16. junija. — Nadalje odl. ZBl 1936, 479, češ da fidejkomisarju rekurzni rok še ni bil prišel teči, ko mu ni bil vročen še sklep. — Podobno vročbo predlaga tudi Bartsch op. c. 606, nasprotno jo pripušča Burckhard, System des österr. allg. Privatrechtes III, 298, 299 samo, če je po sodniku odrejena vročitev izostala, ne pa tudi, če je sodnik sploh ni odredil. Toda pravega vzroka, zakaj naj bi bil kdo na boljšem samo zaradi manipulativne napake, si ni moči tolmačiti. Naslovljenec vročitve pa sploh ne ve, kaj je sodnik odredil, zanj je važno le, da ni bil obveščen.

⁴⁹ Gl. GIU VI 2538, VII 2828, XVIII, 7320. — Bresch v GerH 1911, 187. Gl. tudi Matijević-Čulinović III, 1715.

⁵⁰ Tako pravi med drugim obrazložitev (gl. Matijević-Čulinović op. c. I, 183): „Jedan učesnik koji nije dobio obaveštenje o dražbenem ročištu, ali je za njega pravovremeno doznao, hteo bi samo iz razloga § 184 br. 5 t. j. samo zbog toga što smatra da je sud neopravdano odbio ponudioca, koji je više nudio, pobijati sudsku odluku, kojom je dosudjena nepokretnina najboljem ponudiocu. Pošto nije pristupio na dražbeno ročište, ne preostaje mu drugo nego da sudsku odluku pobija iz napred pomenutog razloga § 184 br. 5. Viši sud mora takav rekurs uvažiti i sprovedenu dražbu iz ovog formalnog razloga ukinuti, i ako bi rekurs iz razloga § 185 br. 5, koji je podnosilac rekursa za pravo imao u vidu, može biti, morao kao neosnovan odbiti.“

še nazor, da lastnik ne more uveljavljati več nerubljivosti, lastnik in prepovedni upravičenec pa ne več odsvojitvene prepovedi, ko je postal domik nepogojen, tudi takrat, kadar lastnik in upravičenec o naroku in domiku stvari nista bila obveščena, ne moremo zahtevati kaj več. Zakon polaga večjo važnost na kupčevo dobro vero kakor na različne nepravilnosti, ki se utegnejo pripetiti v vsakem postopku, pa najsi so te formalne narave kakor neobvestitev ali pa celo, kar pomeni mnogo več, materialne, namreč nedostatek zavezančeve lastnine. Zato tudi za odpravo zgolj postopkovnih nedostatkov ne smemo zahtevati več, kot smatramo za potrebno v zaščito materialnih pravic. Zakon predpisuje oklic z določno vsebino. Nedostatek tega povzroči ničnost nadaljnjega postopka. Važna je pri moderni izvršbi obvestitev o dovolitvi izvršbe in javno obvestilo o prodaji, saj teče vse drugo več ali manj po službeni dolžnosti. Izrabljanje vseh drugih nedostatkov, ki jim zakon ne pridaja niti narave ničnosti, spominja na premagano oblikovanje izvršilnega postopka kot takega med zahtevajočim upnikom in zavezancem, pri čemer je sodišče samo nekaj pomožni organ, še bolj pa na odpravljeno naziranje o izvršilni prodaji kot zasebnopravnem poslu med dražiteljem na eni strani in državnem organu kot zavezančevim zastopnikom na drugi. Izvršilni zakon iz l. 1896 je napravil takemu pojmovanju konec, hotel pa tudi zagotoviti poštenemu kupcu, ki ne kupi od zavezanca, ampak pridobi samostojno z državnim činom, z domikom pridobljeno lastnino.⁵¹ Te ne more izgubiti zaradi vsake napake, ki se je pripetila, upoštevna je le taka, ki ji zakon izrečno pridaja prodajo uničujoč pomen.

Rekurz zaradi neobvestitve o dražbenem naroku vložiti prizadeti (stranka ali drug uslužbenec), če se mu tudi sklep o domiku ni vročil, lahko dotlej, dokler ne postane podelitev domika nepogojna. V to svrho rekurentu ni treba, da bi zahteval vročitev sklepa sebi, kajti pravdno dejanje, zoper katerega vlaga stranka rekurz, je bilo že izvršeno, čeprav pritoževalcu ne sporočeno. Ker pa gre za izvršilno predpostavko, je dopusten v istem roku tudi ustavitveni predlog ali sporočilo izvršilnemu sodišču, da gre za nerubljivo ozioroma z odsvojitveno prepovedjo zadeto stvar. Kar je dopustno, če je potekel postopek v redu, mora biti dovoljeno tudi, če so se pripetile napake, ki bi jih bilo moči izpodbiti drugače.

⁵¹ Gl. citat v op. 27.

5. Pri nepremičninski dražbi predpisuje zakon tudi obvestitev cele vrste drugih oseb in sicer prav tako neposredno. Predvsem so to imetniki stvarnih pravic in bremen (§ 155, 1. in 2. odst. ip.). S pozivi se te osebe predvsem opozore, da prijavijo svoje zahteve, da se izjavijo, ali zahtevajo plačilo terjatve v gotovini ali pa se zadovolje, da prevzame dolg kupec. Pa tudi, na kar polagajo večjo važnost, da se zglase na dražbenem naroku, se udeležujejo dražbe, pripomorejo, da se doseže večja kupnina in s tem ustvarijo večji izgledi za upoštevanje njih terjatev, da uveljavijo lahko odkupno pravico (§ 165 št. 2 ip.).

Dejstvo, da imenovane osebe o dražbenem naroku niso bile obveščene, je obravnavano v izvršilnem postoku podobno kakor je bilo povedano, da velja za stranki. Odpade le vročitev sklepa o podelitvi domika. To nujno sili, da ustanovimo poseben trenutek, od kdaj morajo ti udeleženci, ako na dražbeni narok niso bili povabljeni in se ga tudi niso udeležili, rekurirati zoper domik. Ugodneje jih ne moremo obravnavati kakor stranki v podobnem položaju. Najumestneje bi bilo, da bi postavili pričetek roka na dejstvo oklica o podelitvi domika, ki se pribije na sodno desko (§ 144/2 ip.), ker pravice teh oseb še zdaleka niso tako pomembne kakor one strank. Pa bodi si kakor koli, iz enega ali drugega obravnavanja se vidi, da spregledanje predpisov o obvestilih teh udeležencev dražbenega naroka ne vpliva nič na položaj lastnika nerubljive in z odsvojitveno prepovedjo zadete stvari, pa tudi ne na pravico prepovednega upravičenca. Prav tako ne na osebo, v katere korist je ustanovljen izvršilni privilegij. Pač pa bi utegnil biti, kdor je zakrivil neobvestitev takšnega udeleženca, odškodninsko odgovoren.⁵²

6. Pristne nerubljivosti kakor tudi odsvojitvene prepovedi se ne morejo več uveljavljati, ko je postal domik nepogojen. Kadar sovpadata nerubljivost in nedostatek postopka, se more zadnji uveljavljati toliko časa kolikor nerubljivost sama. To je načelo, ki se podaja nujno iz domika kot oblikovalnega javnopravnega čina.

⁵² Odl. GIU VI 2447 dela zastopnika zahtevajočega upnika odgovornega za primanjkljaj, ker terjatev zastavnega upnika z največjo kupnino ni bila krita, češ da je bila njegova dolžnost, v izvršilnem predlogu sporočiti točne naslove vseh zastavnopravnih upnikov (pozivaje se deloma na ne več veljavni dv. dkt z dne 22. februarja 1856 št. 446 zjz.). Zadnja zahteva bi bila včasih pač za zahtevajočega upnika nezmogljiva!

Javna vera v pravilnost sodne odločbe, to je domika, zahteva, da se to izvršilno dejanje lahko izpodbija le, kolikor zakon izrečno kaj takega pripušča. S tem je postavljen domik res popolnoma na lastne noge tudi v procesualnem pogledu: dopustno ga je izpodbijati zgolj s procesualnimi pravnimi razlogi. Pomisleke, ki bi spominjali na zasebno-pravno kupoprodajo in ki utemeljujejo materialnopravne razloge izpodbijanja, so izločili že materialni zakoni (§§ 367, 955 odz., §§ 136 št. 6, 151, 223/6, 230/6, 235/4 ip.). Zakon izključuje izpodbijanje pravnomočnega domika celo, če se naknadno razveljavi izvršilni naslov, na katerega se opira dovolitev izvršbe (§ 151/1 ip.).⁵³ Čin, ki se nanj opira pridobitev lastnine pri izvršilni prodaji, je vsekozi originarne narave, se potem, ko postane nepogojen, ne da izpodbijati ne iz materialnih ne iz procesualnih razlogov, oškodovanemu nastanejo le odškodninski ali verzijski zahtevki.⁵⁴

7. Z nepogojnim domikom izdražene stvari izvršilni postopek še ni končan. K o n e c nastopi šele, ko je opravljeno vse, da dobi zahtevajoči upnik poplačilo izvršljive terjatve ali pa če sodišče izvršbo že poprej ustavi.⁵⁵ Izvršilni postopek traja torej različno, za konec izvršilne dražbe se jemlje običajno pravnomočnost razdelilnega sklepa, celo tudi še izvedba istega.⁵⁶ Pri izvršbi na denarno terjatev se smatra, da teče, dokler zahtevajočemu upniku na podstavi prenosa v izterjanje zavezančev dolžnik terjatve ni poravnal in pod.⁵⁷

Ker je dejstvo, da je postal domik prodane stvari nepogojno pravnomočen, tolikšno, da je prestalo sleherno

⁵³ V tem primeru je na razpolago le nasprotna izvršba. — Vse to kaže, da pomeni domik originaren način lastninske pridobitve, kakor ga označujejo tudi Blagojević 391, 392. — Neumann-Lichtblau op. c. 595, Pollak op. c. 973, GIU XVIII, 7483. — Odl. Sl. Pr. III, 663 pravi, da ni čisto originarne narave. —

⁵⁴ Gl. Hendel, Rechtsschutz gegen abgeirrte Zwangsvollstreckungsakte 80. — Swoboda, Natur und Inhalt d. Bereicherungsanspruchs 18. — Swoboda, Bevollmächtigungsvertrag und Auftrag, Geschäftsführung ohne Auftrag, versio in rem, 68.

⁵⁵ V tem smislu Blagojević op. c. 300, Matijević-Čulinović op. c. III, 1155. — Walker-Prochaska op. c. 112.

⁵⁶ Na to bi kazala določba § 45 o nasprotni izvršbi, ki bi se ji bilo pač mogoče ogniti s tem, da dobi zavezanec pravico na znesku, ki bi šel zahtevajočemu upniku. — Prim. tudi Pollak op. c. 823.

⁵⁷ Tako tudi Blagojević B., op. c. 300 pozivajoč se na Neumann-Lichtblaua. — Matijević-Čulinović op. c. III, 1203. — Neumann-Lichtblau op. c. 192. — Pollak op. c. 823 pri op. 15, 901. — SZ XI, 211.

učinkovanje nerubljivosti kot take, se pojavi samo po sebi vprašanje, kaj je v onih izvršbah, kjer domika ni, ampak se doseže svrha izvršbe drugače, kdaj prestane nerubljivost tu.

Ostala izvršilna sredstva za dosego poplačila denarnih terjatev, ki prihajajo v tem pogledu v poštev, razpadajo predvsem na dvoje velikih skupin, ako gledamo nanje, kako se pribavijo v končnem, ne začetnem stanju izvršbe potrebna denarna sredstva. Ali je izvršilni predmet sam že denarna terjatev ali celo denar ali pa donaša denarne donose in drugačne plodove, ki se dajo spremeniti v denar. Zadnje je pri prisilni upravi in prisilnem zakupu. O prisilni zastavni pravici pozneje.

Nerubljiva denarna terjatev ostane taka, dokler ni bila uporabljena za poplačilo upnika, donosi in plodovi so nerubljivi, ker izvirajo od nerubljive stvari, dokler prvi niso porabljeni za poplačilo, plodovi pa še ne vnovčeni. Pri takih in podobnih izvršbah učinkuje nerubljivost v svoji celovitosti, dokler zavezančev dolžnik ni plačal zahtevajočemu upniku zarubljene, v izterjavo prenesene in morda iztožene terjatve zahtevajočemu upniku, dokler dohodki prisilne uprave niso bili razdeljeni. Upravičenec (zavezanec ali drug prepovedni upravičenec) more uveljavljati nerubljivost vse do imenovanega trenutka, doseže pa z ustavitvijo izvršbe tudi izločitev nerubljivega predmeta. Drugače je, kadar naj pribavi denarna sredstva sodna prodaja. Takrat zareže domik v izvršilni postopek, izloči izvršilni predmet iz izvršbe, uniči oproščujoči učinek nerubljivosti in napravi, da stopi na njegovo mesto denarni izkupiček. Upravičenec ostane odtlej le možnost, da poseže na kupnino, dokler ista še ni razdeljena.⁵⁸ Ko je izvršba končana, ima oškodovani upravičenec samo še morebitni zahtevak nasproti osebi, ki je prejela kaj iz izvršbe, opravljene nedopustno.⁵⁹ Pa tudi prvo ali drugo bo izključeno v onih primerih, v katerih je svrha odsvojitvene prepovedi zgolj neodsvojljivost stvari, ni pa odrejena zato, da bi ščitila zavezanca iz splošnih socialnih razlogov. Zadnje je namen le t. zv. izvršilnih oprostitev. Ali tudi ostalih prepovedi, je vprašanje posameznega primera.

⁵⁸ Torej praktična izvedba reka *pretium succedit in locum rei*, kadar denar še ni razdeljen. Tako Blagojević B. op. c. 300. — Neumann-Lichtblau op. c. 192. — Walker-Prochaska op. c. 95.

⁵⁹ Gl. op. 54. — Postavitve v prejšnji stan ni (SZ X 369).

Izpodbijanje v mednarodnem zasebnem pravu.

Dr. Francišek Mihelčič.

I.

Moderne zakonodaje poznajo izpodbijanje pravnih dejanj, s katerimi je dolžnik razpolagal na škodo svojega upnika. Izpodbijalna pravica je pravica upnika proti neplačevitemu ali v stečaj došlemu dolžniku in proti njegovemu sopogodbenu, da z učinkom za svojo terjatev obrezuje uspehi kvarne posledice tistih pravnih dejanj med njima, s katerimi je bila odtegnjena iz dolžnikove imovine vrednost ali zaradi opustitve vanjo ni prišla.¹ Upnik more izpodbijati samo, če dolžnikova imovina ne zadošča za poplačilo upnikove terjatve, ki ustreza v zakonu navedenim pogojem; tudi pravno dejanje med dolžnikom in njegovim sopogodbenu mora očitovati določen dejanski stan, da se more izpodbijati. Izpodbijanje predstavlja trojno, lahko bi rekli trikotno razmerje: pravno razmerje med dolžnikom in njegovim upnikom (izpodbijalnim upravičencem) na temelju med njima obstoječe terjatve (izpodbijalne terjatve) na eni strani; na drugi pravno razmerje med dolžnikom in tretjo osebo (izpodbijalnim nasprotnikom), utemeljeno na pravnem dejanju (izpodbijanem pravnem poslu), zaradi katerega je bilo iz dolžnikove imovine nekaj odsvojeno ali v dolžnikovo imovino ni prišlo. Tretje je pravno razmerje med izpodbijalnim upravičencem in izpodbijalnim nasprotnikom ter temelji neposredno na zakonu; iz njega izvaja izpodbijalni upravičenec svojo izpodbijalno pravico. Ni pa med izpodbijalnim upravičencem in njegovim nasprotnikom pravnoposlovnega razmerja.^{2 3}

¹ Lapajne, Reparacije civilnega prava, Sl. Pr. 1927, 14; Goršič, Komentar stečajnog zakona, 1934, 470; Politeo, Zakon o pobijanju pravnih djela izvan stečaja, 1931; Ehrenzweig, System des österreichischen bürgerlichen Rechts, II, 1928, 674; Jaeger, Kommentar zur Konkursordnung, 1931; Overbeck, Schuldbetreibung und Konkurs, 1940, 225; Planiol-Rippert, Traité de droit civil français, VII, 1931, 229; Rolin, Des conflits de lois en matière de faillite, Recueil, 1926, 78; Cosattini, La revoca degli atti fraudolenti, 1940, in v teh delih navedena literatura. Pripominjamo, da so med posameznimi pravnimi sistemi (kontinentalnim, romanskim, anglosaksonskim) razlike, ki znatno otežujejo medsebojno primerjanje.

² Fragistas, Das Anfechtungsrecht der Gläubiger im internationalen Privatrecht, Rabels Zeitschrift, 1939, 456, meni, da med izpodbijalnim upravičencem in izpodbijalnim nasprotnikom ni pravnega raz-

Po našem pravu se morejo izpodbijati pravna dejanja bodisi izven stečaja bodisi v stečaju.⁴ Izvenstečajno izpodbijanje je namenjeno neposredno poplačilu terjatve izpodbijalnega upravičenca; pravno dejanje se zato lahko izpodbija samo v toliko, kolikor more izpodbijalni upravičenec po materialnopravnem razmerju nasproti dolžniku zahtevati popolno poplačilo izpodbijalne terjatve, dočim služi izpodbijanje v stečaju povečanju stečajne mase in se izpodbija pravno dejanje v vsem obsegu. Poleg tega se obe vrsti izpodbijanja ločita po osebi, ki je upravičena k izpodbijanju: izven stečaja more izpodbijati upnik, če ustreza njegova terjatev zakonitim pogojem, v stečaju pa samo stečajni upravitelj. Pri izvenstečajnem izpodbijanju mora upnik dokazati upravičenost izpodbijanja za poplačilo svoje terjatve, kar pri stečajnem izpodbijanju ni potrebno, marveč velja praesumptio iuris et de iure. Možnost izpodbijanja je v stečaju širša, kakor pri izpodbijanju izven stečaja.⁵

merja, kar pa ni pravilno. Med njima ni pravnoposlovnega razmerja, pač pa obstoji pravno razmerje, ki temelji na zakonu, ker sicer izpodbijalni upravičenec sploh ne bi mogel uveljavljati izpodbijalne pravice.

³ Poleg izpodbijanja v navedenem smislu pozna državljsko pravo še izpodbijanje pravnih poslov drugačnega značaja. Obveznostni pravni posel more n. pr. izpodbijati, kdor je sklenil pravni posel v zmoti ali pod grožnjo in ga z izpodbijanjem vzvratno razveljavi. Dalje je možno izpodbijati tudi osebnopravna razmerja (n. pr. zakonsko rojstvo); razširjeno je izpodbijanje v dednem pravu. Teh izpodbijanj ni zamenjavati z izpodbijanjem v zgoraj navedenem pomenu. Za mzp samo omenimo, da ne povzročajo posebnih težavnosti. Pri izpodbijanju pravnih poslov obveznostnega prava obstoji redoma enotno pravno razmerje, zato je rešitev takega izpodbijanja v mzp lahka: zanj velja *lex causae* pravnega razmerja, torej se ravna izpodbijanje po tistem pravnem redu, ki tudi sicer obvlada pravni posel. Pri izpodbijalni pravici imamo v nasprotju s pravkar omenjenim preprostim izpodbijanjem opravlka s tremi razmerij; izpodbijalni upravičenec vrh tega ni v pravnoposlovnem razmerju z izpodbijalnim nasprotnikom.

⁴ Izvenstečajno izpodbijanje je primarno in je tudi bilo pravno urejeno pred stečajnim izpodbijanjem. V našem pravu so sledovi izpodbijalne pravice že v občem državljskem zakoniku §§ 935 in 1286. Šele pozneje sta se obe vrsti uredili vsaka zase, vendar moramo smatrati izvenstečajno izpodbijanje kot splošno in stečajno kot posebno (Goršič, 475). Zato je smotrno, uporabljati za izvenstečajno izpodbijanje veljavna pravila tudi na stečajno, kolikor ne izhaja iz specialne ureditve stečajnega izpodbijanja kaj drugega. Napačno je naziranje Nussbaum (Deutsches Internationales Privatrecht, 1932, 459), da je izvenstečajno izpodbijanje urejeno po stečajnem.

⁵ Tako tudi po večini tujih pravnih redov; po švicarskem pravu ni razlike med obema vrstama glede obsega izpodbijanja (Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs iz l. 1889 z mnogimi spremembami in dopolnitvami, čl. 285 sl., prim. Overbeck, 223).

Izvenstečajno izpodbijanje se znatno razlikuje od stečajnega izpodbijanja; zato je smotno, obravnavati v mzp vsako vrsto izpodbijanja posebej, kar pa ne izključuje, da uporabimo za eno vrsto ugotovljene zaključke tudi pri drugi.

Naš zakon o izpodbijanju pravnih dejanj izven stečaja z dne 22. januarja 1951 (Sl. N. z dne 5. februarja 1951, št. 26/62, Sl. list z dne 30. aprila 1951, št. 29/685) ne vsebuje nobenih kolizijskih norm. Tudi tuja prava izrečno ne urejajo mzpravnih problemov, ki nastanejo spričo raznopravnosti za izpodbijanje važnih razmerij. Gre za vrzel v zakonu in je prepuščeno pravni vedi ter sodni praksi, da določi najbolj primerno rešitev, ki seveda ne sme biti samovoljna. marveč mora izhajati iz duha in namena zakona ter celotnega pravnega reda.⁶ Do kolizije pravnih redov more priti pri izpodbijanju na različne načine. Izpodbijalno terjatev lahko obvlada drug pravni red, kakor velja za izpodbijani pravni posel. Dalje je mogoče, da se uveljavlja izpodbijanje s tožbo v drugem pravnem redu, kakor je nastalo pravno razmerje med izpodbijalnim upravičencem in dolžnikom ali med izpodbijalnim nasprotnikom in dolžnikom ali celo obe pravni razmerji. Seveda more vsebovati raznopravne sestavine vsako izmed danih pravnih razmerij, ki jih izpodbijanje predpostavlja, n. pr. izpodbijalna terjatev same zase. Razmotrivanje o pristojnem pravnem redu, če gre za raznopravnost znotraj ene izmed sestavin izpodbijanja, bomo iz razpravljanja izločili, ker je ta rešitev neodvisna od rešitve, ki jo iščemo za izpodbijanje. Omejili se bomo na kolizijske probleme, če očituje eno pravno razmerje bodisi kot celota bodisi katera koli sestavina, ki odloča o pristojnosti za razmerje merodajnega pravnega reda, v razmerju proti drugemu pravnemu razmerju raznopraven značaj.

Rešitev teh vprašanj je težavna in se z njimi mzpravna veda že dolgo bavi. Zaradi pomanjkanja zakonskih določb se je razvilo več nasprotujočih si teorij o mzpravnem statusu, po katerem naj se presoja izpodbijanje pravnih dejanj. V naslednjem bomo po kratkem splošnem pregledu o mnenjih v mzpravni vedi in praksi podali rešitev, ki jo smatramo za pravilno.

⁶ Prim. § 7 odz.: odločiti se je treba „glede na skrbno zbrane in preudarjene okoliščine po naravnih pravnih načelih“. Prim. tudi čl. 1. odst. 2. švic. civ. zak.

II.

Rešitev o tem, po katerem pravu je presojeti razno-pravno izpodbijanje, lahko razdelimo v dve skupini.⁷ V prvo skupino spadajo naziranja, ki rešujejo kolizijska vprašanja izpodbijanja na ta način, da uvrstijo izpodbijanje v eno izmed materialnopravnih kategorij in podrede na ta način izpodbijanje kolizijskemu statutu, pristojnemu za presojo dotične materialnopravne skupine; rešitev močno spominja na metode statutarne teorije. V drugo skupino štejemo rešitve, ki izhajajo iz izpodbijalnega razmerja samega in iščejo za izpodbijanje samostojno mpravno rešitev.

Po naziranju starejših civilistov temelji izpodbitjalni zahtevek na deliktne pravu in je zato nanj uporabljati kolizijsko normo, ki velja za deliktne obligacije.⁸ Po nauku Wächterja in Savignyja je to *lex fori*; zato je po tem nazoru *lex fori* edina pristojna za presojo tako možnosti in dopustnosti izpodbijanja, kakor tudi njegovih učinkov.⁹ Po sedaj vladajočem naziranju moramo pri deliktne obveznostih navezovati na *lex loci delicti commissi*. Pristojnost pravnega reda na kraju upnikovega oškodovanja zahtevajo tudi znanstveniki, ki prištevajo izpodbitjalne zahtevke med kvazikontraktualne.¹⁰ Po tem naziranju imajo

⁷ Pregled pravnih naziranj podajajo Krasnopolski, Die örtliche Herrschaft der Anfechtungsnormen nach österreichischem Rechte, Grünhuts Zeitschrift, 1889, 51—61, Walker, Internationales Privatrecht, 1934, 554—564, Fragistas, 452—456.

⁸ Francke, Pauliana gegen spätere Erwerber, Archiv für ziv. Praxis, 1879, 487. To naziranje je zavrnil že v. Bar v delu Theorie und Praxis des internationalen Privatrechts, II, 1889, § 487.

⁹ Sodba višjega deželnega sodišča v Stuttgartu z dne 3. januarja 1871, Seuff. Archiv zv. 25, 164. Na Grškem še zmeraj prevladuje teorija Savignyja in Wächterja in bi zato grški sodnik uporabljal pri razno-pravnem izpodbitjanju po tem naziranju vedno grško pravo.

¹⁰ Lapajne, Mednarodno in medpokrajinsko zasebno pravo kraljevine Jugoslavije, 1929, 172; Lapajne, Izenačenje mednarodnega privatnega in procesnega prava v slovanskih deželah, priloga Sl. Pr. 1953, št. 3—5, 42. V spisu Izenačeno mednarodno zasebno pravo za slovenske države srednje in južne Evrope (ZZR, XII, 1956, 185), kjer je objavil prof. Lapajne svoj načrt mzp, postavlja za „tisti zadnji kategoriji obligacij, ki ne izvirajo iz deliktov, ampak (po kvalifikaciji starih) quasi ex delicto ali quasi ex contractu (ex variis causarum figuris), a jim jaz raje pravim, da izvirajo iz reparacije potrebnih (reparacijskih) dejanskih stanov“ (str. 216) in kamor prištevata tudi izpodbitjalne zahtevke, naslednjo normo v § 45: „Obveznosti iz drugih škodujočih dejanj in dogodkov se presojuje po pravnem redu države, v kateri se je pripetilo tisto dejanje ali tisti dogodek, iz katerega naj bi obveznost nastala.“ Navezuje torej na pravni red kraja, kjer je bila zaradi izpodbitjanega pravnega dejanja zmanjšana dolžnikova imovina. Temu naziranju se

izpodbijalni zahtevki odškodninski značaj in je zanje pristojen naličen pravni red *legis loci delicti commissi*, namreč *lex loci variae causarum figurae peractae*. Podreditev raznopravnega izpodbijanja *legis loci delicti commissi* odnosno *legis loci variae causarum figurae peractae* povzroča nevspešnosti, ker je težko določiti kraj delikta, namreč upnikovega oškodovanja. Tudi ni mogoče raztegniti deliktnega značaja na vse primere izpodbijanja, ker celo redoma ni podana krivda izpodbijalnega nasprotnika. Izpodbijanja nadalje ni moči prištevati med kvazinkontraktualne obligeacije zaradi posebnosti, ki jih izpodbijanje očituje. Zato so nekateri znanstveniki mnenja, da izpodbijanja ni mogoče podrediti eni sami materialnopravni skupini, temveč temelji izpodbijanje ali na deliktu ali na neupravičeni obogatitvi.¹¹ Ta kompromisni nazor zagovarja v mzp uporabo *legis loci delicti commissi*, če očituje izpodbijanje deliktne značaj, sicer pa *legis domicilii* izpodbijalnega nasprotnika, češ da gre za hranitev (detencijo) brez pravičnega naslova. To naziranje je ne samo nepopolno in nedosledno, ker ne daje za vse primere raznopravnega izpodbijanja enotne rešitve, temveč je tudi napačno. Dočim lahko zahteva tožitelj pri kulpozni neupravičeni ubogatitvi samo toliko, za kolikor je toženec obogačen, more izpodbijalni upravičenec uveljaviti svojo pravico, četudi izpodbijalni nasprotnik ni obogačen. — Svojevrstna je rešitev, ki meni, da je treba vzeti za izhodišče posamezne tipe izpodbijalnih pravnih dejanj. Po tem mnenju je kvalificirati izpodbijano dolžnikovo pravno dejanje *lege fori*, nato pa podrediti izpodbijanje onemu kolizijskemu statutu, ki je po kvalifikaciji pristojen za takó ugotovljeno materialnopravno skupino:

približuje § 11 poljskega zakona z dne 2. avgusta 1926 št. 581 o pravu, ki velja za mzp pravne odnose: „Zobowiązania z występów i z innych zdarzeń prawnych podlegają prawu państwa, gdzie zaszedł fakt, który wywołał zobowiązanie“, vendar močno dvomimo, da bi poljski zakonodavec hotel s to normo zajeti tudi raznopravno izpodbijanje. Slično določbo vsebuje Bogišičev črnogorski imovinski zakonik v čl. 794 (prim. Lapa j n e, Črnogorsko mednarodno zasebno pravo v luči modernega, Pr. Vest. 1925, št. 3—5). Tudi Bartsch (Bartsch-Pollak, Konkurs-, Ausgleichs-, Anfechtungsordnung und deren Einführung, 1927, 1030) je mnenja, da ima pravno ogrodje izpodbijanja svoj sedež na kraju upnikovega oškodovanja („wo die Befriedigungsverletzung eingetreten ist“); toda „daher bestimmt sich das örtliche Recht der Anfechtung nach dem Orte, wo die fruchtlose Execution geführt wurde oder die aussichtslose Execution zu führen gewesen wäre“.

¹¹ Zitelmann, Internationales Privatrecht, 1897, II, 42; Otto, Anfechtung von Rechtshandlungen, 1889, 200; odločba višjega trgovinskega deželnega sodišča z dne 25. maja 1875, v Reichshandelsger. Entsch., zv. 17, 292.

upnik pa more uveljavljati izpodbijanje samo, če je izpodbijanje dopustno lege fori.¹² To naziranje je zastarelo po svoji metodi; tudi je po splošnem mnenju neutemeljena prepoved uporabe tujega prava, po katerem je dopustno izpodbijanje, če lex fori izključuje izpodbijalno pravico.

Ker se izpodbijalni zahtevki ne dajo uvrstiti v nobeno od materialnih skupin, smatrajo nekateri znanstveniki izpodbijalno obveznost za obligatio ex lege;¹³ pravico in učinke izpodbijanja da je presoјati lege loci solutionis, ker je to pravo pristojno tudi za obveznosti ex lege; izpolniteni kraj da je pri izpodbijanju izven stečaja tam, kjer se predmet nahaja, pri denarnih obveznostih kraj, kjer je imel izpodbijalni nasprotnik ob času sklenitve izpodbijanega pravnega dejanja svoje prebivališče.¹⁴ K temu je pripomniti, da je kolizijski statut zakonskih obveznosti v znanstvu in praksi sporen.¹⁵ Dalje ni razumljivo, čemu navezovati na lex loci solutionis izpodbijanega pravnega dejanja. Četudi pojmuјemo obveznost izpodbijalnega nasprotnika kot zakonito, vendar izhaja njegova obveznost iz pravnega razmerja med izpodbijalnim upravičencem in dolžnikom, saj ni dopustno priznati upniku pravico izpodbijanja, če je ne priznava pravni red, veljaven za pravno razmerje med njim in dolžnikom. — V teoriji in praksi je — vsaj načelno — pretežno navezovanje na dolžnikovo prebivališče.¹⁶ To naziranje utemeljuje s tem, da jamči dol-

¹² Krasnopolski, 61, sl; odločba višjega deželnega sodišča v Stuttgartu z dne 28. junija 1888 (navaja Walker, 556).

¹³ Jaeger, 482: „Sonach bildet der Anfechtungsanspruch ein weder rechtsgeschäftliches Wollen noch in unerlaubten Verhalten sondern unmittelbar im Gesetze begründetes Schuldverhältnis (obligatio ex lege).“ Enako Bartsch (Bartsch-Pollak, 1027): „Die Einzelanfechtung beruht wie die Konkursanfechtung unmittelbar auf dem Gesetze.“ Tudi Walker, 551, je istega mnenja, vendar postavlja drugačno rešitev, pri čemer izhaja iz izpodbijanja samega.

¹⁴ Jaeger, 546.

¹⁵ Zakonik mzp, ki je bil sprejet na šesti ameriški mednarodni konferenci v Havani dne 20. februarja 1928 (Code Bustamante) postavlja za zakonske obveznosti kolizijsko normo v čl. 165: „Obveznosti, ki izhajajo iz zakona, obvlada pravni red, ki jih je ustvaril“ (Bustamante, Le Code de Droit international privé et la Sixième Conférence Panaméricaine, 1929). To normo smatra Lapajne (Izenačenje, 41) za edino pravilno. Po tej normi je podrejeno raznopravno izpodbijanje legi causae izpodbijanega pravnega dejanja; to naziranje je nesprejemljivo, vsaj za primer, če izpodbijalni upravičenec lege causae izpodbijalne terjatve ni upravičen izpodbijati, a lex causae izpodbijanega pravnega posla smatra izpodbijano pravno dejanje za izpodbojno.

¹⁶ West, Das Anfechtungsrecht der Gläubiger, Archiv für ziv. Praxis, 1877, 374; Jaekel, Die Anfechtung von Rechtshandlungen, 1889, 17; Cosack, Das Anfechtungsrecht der Gläubiger, 1884, 105;

žnik za svoje obveznosti z vso imovino. Upniki da morejo upravičeno pričakovati dosledno uporabo prava, veljavnega v središču dolžnikovega delovanja; središče dolžnikovega delovanja in tudi njegove imovine je dolžnikovo prebivališče, pri trgovcu glavni nastan. Zato da je smotrno navezovati na *lex domicilii debitoris*. To mnenje ima več različic: nazor, ki zahteva, da se obravnavaj izpodbijalna pravica upnika izven stečaja analogno stečajnemu izpodbijanju, smatra za odločilen znak povezanosti z določenim pravnim redom središče dolžnikove imovine v trenutku izpodbijanja; kasnejša uvedba stečaja da še potrjuje pravilnost tega naziranja, ker omogočuje prehod od izpodbijanja izven stečaja k stečajnemu izpodbijanju.¹⁷ Nasprotno trde drugi, da je pristojno pravo kraja, kjer je dolžnik imel svoje prebivališče (glavni nastan) ob času sklenitve izpodbijanega pravnega dejanja.¹⁸ K temu dodaja Walker še eno utesnitev, namreč, da je izpodbijanje dopustno samo, če se more izpodbijati pravno dejanje tudi po pravu, ki velja za razmerje med dolžnikom in izpodbijalnim nasprotnikom.¹⁹ Nepravilno se nam zdi to naziranje zato, ker zahteva izključno pristojnost *legis domicilii debitoris*, četudi ne očitujejo razmerja, ki prihaja pri izpodbijanju v poštev, nobene povezanosti s tem pravnim redom. — V nekaterih primerih zastopa praksa stališče, da je izpodbijanje izvršilno dejanje. Izvršilno pravo je del procesnega prava, zato da je za izpodbijanje pristojno pravo kraja, kjer se uveljavlja izpodbijanje, torej *lex fori*. Če je upnik upravičen k izpodbijanju *lege fori*, menijo, da mu ne more nobeno drugo pravo odreči izpodbijalne pravice, ki se presoja *lege fori* ne samo glede procesualnih prepostavk in zahtev, marveč lahko odstrani zadržke, ki bi bili podani bodisi *lege causae* izpodbijalne terjatve bodisi po kolizijskem statutu pravnega razmerja med dolžnikom in izpodbijalnim nasprotnikom.²⁰ K temu pripominjamo, ne da bi

Meili, *Internationales Privatrecht*, 1909, 175. Temu mnenju se pridružuje Gebhardov načrt (§ 15) z utemeljitvijo, da s tem onemogoča dolžniku podreditev izpodbijanega pravnega dejanja pravnemu redu, ki ni naklonjen izpodbijanju (Niemayer, *Zur Vorgeschichte des internationalen Privatrechts im Deutschen Bürgerlichen Gesetzbuch*, 1915, 166).

¹⁷ Nussbaum, 459.

¹⁸ Hartmann, *Anfechtungsrecht*, 28; odločba višjega deželnega sodišča Karlsruhe z dne 26. maja 1904, *Böhms Zeitschrift* 1904, 338.

¹⁹ o. d. 564.

²⁰ Po odločbi višjega deželnega sodišča v Kölnu z dne 25. novembra 1895, *Böhms Zeitschrift* 1896, 126, more vložiti v Nemčiji izpodbijalno tožbo, kdor ima po nemškem pravu veljaven izvršilni naslov. Sodba

presojali pravilnost nazora o procesualnem značaju izpodbijanja, da je neprimerno prepuščati odločanje o možnosti in učinkih izpodbijanja slučajnostnemu kraju vložitve izpodbijalne tožbe.²¹

III.

Iz dosedanjih razmotrivanj smo ugotovili, da je dogmatsko pravna narava izpodbijalnega zahtevka nedognana. Doslej se pravni vedi še ni posrečilo ugotoviti ustrezno materialnopravno skupino, kamor bi mogli uvrstiti vse možne primere izpodbijanja. Zategadelj ni možno zanesljivo rešiti vprašanja izpodbijanja v mzp s stališča te ali one teoretične uvrstitve izpodbijalnih zahtevkov, ne glede na to, da tudi metodično tak poskus ni posrečen. Za izhodišče nam more služiti le izpodbijanje samo z vsemi tremi pravnimi razmerji, pri čemer moramo upoštevati specifične predpostavke izpodbijanja in funkcionalno povezanost teh pravnih razmerij med seboj. Za raznopravno izpodbijanje pristojni pravni red določimo na ta način, da ugotovimo navezno okolnost, ki je z izpodbijanjem najbolj povezana; taka navezna okolnost nas napotuje na pristojni pravni red. Možno je, da ne more ena sama navezna okolnost odločiti o celotnem raznopravnem izpodbijanju, zlasti še, če upoštevamo, da je izpodbijanje sestavljeno iz treh pravnih razmerij. V mzp lahko določimo za izpodbijanje pristojni pravni red na več načinov; lahko neodvisno od izpodbijanja, torej izven specifičnih indikacij, ki izhajajo iz izpodbijalnih pravnih razmerij, tako da določimo pristojni statut docela samostojno, n. pr. *lex domicilij debitoris*; to naziranje smo zavrnili že v predidóčem poglavju. Možno je dalje, da podredimo izpodbijanje v celoti pravnemu redu,

pravi: „Für die Frage der Zulässigkeit der deutschrechtlichen Anfechtungslage ist es unerheblich, ob der ausländische Gläubiger nach dem Recht seines Heimatsstaates gegen den in seinem Heimatsstaate wohnenden Schuldner zwecks Befriedigung für eine in seinem Heimatsstaate entstandene Forderung nicht in der Lage ist, eine Anfechtungsklage zu erheben“.

²¹ V večini primerov je to toženčev domicil, kar pa ni nujno. — Iz izvršilnopravnega značaja izpodbijalne tožbe izvaja praksa tudi nekoliko drugačno stališče: izpodbijalna tožba, pravijo, še ni izvršilno dejanje, marveč samo priprava zanjo. Zato je pristojno pravo na kraju, kjer se nahaja izpodbijana vrednost, oziroma pravo onega kraja (kolikor gre za predmet, ki ni na določenem kraju), kjer mora izpodbijalni upravičenec zahtevati svoje plačilo, torej *lex domicilii izpodbijalnega nasprotnika*. Tako izraža odločba višjega deželnega sodišča v Luzernu z dne 24. januarja 1950, *Rebels Zeitschrift* 1953, 72, to pravilo z naslednjim stavkom: „Die Zulässigkeit der Anfechtung ist nach dem Gesetze zu beurteilen, wo man zur Vollstreckung kommen soll.“ *Prim. Bartsch*, 1050 (gl. op. 10).

ki je pristojen za presojo enega od izpodbijalnih pravno-poslovnih razmerij, n. pr. kolizijskemu statutu (legi causae) izpodbijalne terjatve ter na ta način razširimo kolizijski statut ene izmed treh sestavin izpodbijalnega ogrodja na vse izpodbijanje. Nepravilnost tega naziranja leži na dlani: samo če bi bili drugi dve pravni razmerji podrednega značaja, bi ju mogli podrediti legi causae prvega kot nadvladujočega v oceni pravnih razmerij. Nadaljnja možnost je v tem, da upoštevamo kolizijske statute vseh izpodbijalnih pravnih razmerij, toda razmejimo njih pristojnost, tako da velja n. pr. za možnost in dopustnost lex causae izpodbijalne terjatve, za učinke izpodbijanja pa lex causae izpodbijanega pravnega posla, torej kombiniramo tekmujoče kolizijske razlike. Vendar je treba upoštevati, da sta obe pravno-poslovni izpodbijalni razmerji med seboj tako povezani, da je nedopustno in nemogoče uporabljati tak kombiniran sistem. Pravilno rešitev vidimo v kumulaciji izpodbijalnopravnih kolizijskih statotov, namreč v istočasni uporabi obeh indiciranih kolizijskih statotov.

Omenili smo že, da predstavlja izpodbijanje troje pravnih razmerij; od teh temeljita dve razmerji na materialnopravnih poslih, namreč pravno razmerje med izpodbijalnim upravičencem in dolžnikom ter med izpodbijalnim nasprotnikom in dolžnikom; obe razmerji imata že svojo lex causae, dočim je tretje pravno razmerje osnovano neposredno na zakonu. Izpodbijalni upravičenec teži za tem, da prepreči zase učinke pravnega dejanja med dolžnikom in izpodbijalnim nasprotnikom in uveljavlja zaradi tega izpodbijanje, izpodbijalni nasprotnik pa hoče nasprotno varovati svoj interes, ki ga ima na tem, da ostane pravno dejanje med njim in dolžnikom učinkovito tudi proti izpodbijalnemu upravičencu. Dejanski gre torej za spor med izpodbijalno terjatvijo in izpodbijanim pravnim poslom. Interesni območji obeh pravnih razmerij se prepletata in težita za prevladanjem. Tretje pravno razmerje, osnovano na zakonu, mora spor rešiti na ta način, da oceni nasprotujoče si interese v obeh pravno-poslovnih razmerjih. Če sta nastali pravno-poslovni razmerji izpodbijanja v območju enega pravnega reda, obvlada ta pravni red interesni spor med izpodbijalnim upravičencem in njegovim nasprotnikom z materialnimi določbami. Drugače pa je, če imata obe pravno-poslovni razmerji v izpodbijanju različna kolizijska statuta: v tem primeru na zakonu osnovano razmerje izpodbijalnega upravičenca z izpodbijalnim nasprotnikom ne more biti mpravno determinirano.

Če ne more upnik dobiti iz dolžnikove imovine poplačila za svojo terjatev, ki jo ima proti dolžniku, mu priznava pravni red pod določenimi pogoji pravico, izpodbijati izvestna dolžnikova pravna dejanja. Izpodbijalna pravica je torej akcesorne narave, ker izhaja iz materialnopravnega razmerja med izpodbijalnim upravičencem in dolžnikom; poleg tega je subsidarnega značaja, ker jo upnik lahko uveljavlja samo, če dolžnikova imovina ne zadošča za popolno poplačilo izpodbijalne terjatve. Iz tega sledi, da se mora naslanjati v mzp upnikova izpodbijalna pravica na statut materialnega zahtevka, čigar poplačilu izpodbijanje služi. Pravni red, ki obvlada materialnopravno razmerje med izpodbijalnim upravičencem in dolžnikom, je zato pristojen za presojanje in urejanje celotnega pravnega razmerja, razen kolikor iz posebnih kolizijskih norm za pravno razmerje pristojnega pravnega reda, bodisi iz razlogov legis fori ne izhaja uporaba drugega prava. Lex causae izpodbijalne terjatve moramo uporabljati vse dotlej, dokler se ne pokaže iz navedenih razlogov smotrnost uporabe drugega prava. Ta lex je zato pristojna za presojo vseh učinkov pravnega razmerja med izpodbijalnim upravičencem in dolžnikom; tudi obseg in učinki izpodbijanja se presojuje lege causae izpodbijalne terjatve. Izpodbijalni upravičenec ne more zahtevati od izpodbijalnega nasprotnika več, kakor mu priznava pravo, ki je obenem lex causae njegove terjatve.

Izpodbijanje je naperjeno proti tretji osebi. Kakor smo že opozorili, ni med izpodbijalnim upravičencem in izpodbijalnim nasprotnikom pravnoposlovnega razmerja: izpodbijalni upravičenec ne more zahtevati od izpodbijalnega nasprotnika poplačila svoje terjatve, ki jo ima proti dolžniku in zaradi katere uveljavlja izpodbijanje. Izpodbijalni upravičenec lahko zahteva od izpodbijalnega nasprotnika „vse ono, kar zbog pravnega dejanja, na katero se nanaša izpodbijanje, ni prišlo v dolžnikovo imovino ali kar je bilo iz nje odsvojeno ali prepuščeno“ (§ 13 zakona o izvenstečajnem pobijanju) in še to le takrat, če je pravni posel izpodbijalnega nasprotnika z dolžnikom tak, da pravni red dovoljuje izpodbijanje. Izpodbijano pravno dejanje ima svoj kolizijski statut, neodvisen od kolizijskega statuta izpodbijalne terjatve in more biti zato različen od legis causae izpodbijalne terjatve. Kakor je uporabljati legem causae izpodbijalne terjatve na vse učinke pravnega razmerja med izpodbijalnim upravičencem in dolžnikom, tako obvlada tudi lex causae izpodbijanega pravnega dejanja načelno vse

učinke tega razmerja. Zato se tudi pri raznopravnem izpodbijanju ne smejo prezreti garancije, dane lege causae izpodbijanega pravnega dejanja. Izpodbijalnemu nasprotniku se mora priznati možnost, da lege causae izpodbijanega pravnega posla opraviči, kar je dobil iz dolžnikove imovine, oziroma kar je pridobil zaradi dolžnikovega delovanja ali opustitve. Če si glede tega kolizijska statuta izpodbijalne terjatve in izpodbijanega pravnega dejanja nasprotujeta, ne moremo odstraniti nasprotstva drugače, kakor da upoštevamo oba statuta. Splošno pravno pravilo pa je, da je mogoče veljavni pravni posel razveljaviti ali uničiti njegove pravne učinke, četudi samo relativno, le iz posebno upoštevanih razlogov, ker tako zahteva pravna varnost. Lex causae izpodbijalne terjatve ne more brez nadaljnega odločati o izpodbojnosti pravnega opravila in je treba zato obseg veljavnosti kolizijskega statuta tega pravnega razmerja omejiti. Kolikor lege causae izpodbijanega pravnega posla pravno dejanje ni izpodbojno, ostane učinkovito tudi nasproti izpodbijalnemu upravičencu. Izpodbijalni nasprotnik je zavezan v toliko, kolikor je lege causae izpodbijanega pravnega posla prisiljen pripustiti izpodbijanje in priznati njegove pravne učinke. Lex causae izpodbijanega pravnega dejanja je treba uveljavljati, da se onemogoči izpodbijanje pravnega posla, ki je izpodbojno lege causae izpodbijalne terjatve, a ni izpodbojno lege causae izpodbijanega pravnega dejanja.

Do istega zaključka pridemo, če izhajamo iz tretjega pravnega razmerja, namreč iz razmerja med izpodbijalnim upravičencem in njegovim nasprotnikom. Če imata obe pravnoposlovni razmerji, izpodbijalna terjatev in izpodbijani pravni posel, določene predpostavke, nastane po zakonu tretje pravno razmerje, po katerem je upnik upravičen izpodbijati, in nasprotnik, ki je sklenil z dolžnikom izpodbojno pravno dejanje, obvezan pripoznati izpodbijanje ter primoran nositi vse posledice, ki izvirajo iz tega. Kadar sta obe pravnoposlovni razmerji podrejeni istemu pravnemu redu, ni dvoma, da izvajata izpodbijalni upravičenec tudi svojo pravico izpodbijanja iz tega pravnega reda. Če očitujeta navedeni razmerji različna kolizijska statuta, je nedvomno, da morata dopuščati izpodbijanje oba pravna reda, tako lex causae izpodbijalne terjatve kakor tudi lex causae izpodbijanega pravnega dejanja, ker sicer o razmerju med izpodbijalnim upravičencem in izpodbijalnim nasprotnikom sploh ni možno govoriti. Brez tega razmerja pa niti ni izpodbijalni upravičenec legitimiran za izpod-

bijanje, niti ni izpodbijalni nasprotnik zavezan izpodbijanje dopustiti. Med izpodbijalnim upravičencem in izpodbijalnim nasprotnikom more nastati pravno razmerje samo, če dovoljmeta izpodbijanje oba pravna reda, ki sta pristojna za presojo obeh pravnoposlovnih razmerij v izpodbijanju, in samo takšno pravno razmerje, kolikor izhaja iz soglasja obeh pravnih redov. Izpodbijalni upravičenec torej ne more izpodbijati pravnega posla, če izpodbijalni nasprotnik lege causae pravnega posla z dolžnikom ni pravno primoran dopustiti izpodbijanje.

Izpodbijalni nasprotnik mora računati z možnostjo izpodbijanja, če je pravno dejanje med njim in dolžnikom izpodbojno lege causae izpodbijanega pravnega dejanja in lege causae izpodbijalne terjatve. Kolizijska statuta obeh pravnoposlovnih razmerij je treba upoštevati glede dopustnosti in učinkov izpodbijanja. Dolžnikovega pravnega dejanja ni mogoče izpodbijati, če je izpodbijalna tožba vložena pravočasno po pravnem redu, po katerem se presoja izpodbijalna terjatev, a je rok zamujen po zakonu, pristojnem za izpodbijani pravni posel. O pasivni legitimaciji izpodbijalnega nasprotnika odloča lex causae izpodbijalnega pravnega reda s tem, da dovoljuje izpodbijanje, če je po tem pravnem redu dopustno. Kolizijski statut izpodbijalne terjatve pa ugotavlja legitimacijo izpodbijalnega upravičenca. Če je pravno dejanje, ki ga je dolžnik sklenil s tretjo osebo, izpodbojno, je pač tudi za izpodbijalnega nasprotnika pravno irelevantno, kdo uveljavlja izpodbijanje. Iz istega razloga določa lex causae izpodbijalnega pravnega razmerja o predpostavkah, ki jih mora izpolnjevati izpodbijalna terjatev. Kolizijski statut izpodbijalne terjatve odloča tudi o tem, ali je morala nastati izpodbijalna terjatev že pred izpodbijanim pravnim dejanjem, nadalje, ali mora dolžnik dokazati brezuspešnost izvršbe v dolžnikovo imovino ali zadošča, da samo verjetno izkaže.²²

²² Izpodbijanje v stečaju (§§ 27—42 stz.) služi povečanju stečajne mase in se zato v mzp presoja po statutu, ki velja za stečaj, namreč lege fori, ker je po splošnem mnenju stečajno izpodbijanje posledica stečaja; otvoritev stečaja ima glede na izpodbijanje vzvratni učinek. Ne da bi se spuščali v podrobnosti, moremo ugotoviti, da prevladuje sicer pravno razmerje med izpodbijalnim upravičencem in dolžnikom, toda ne takó, da bi mogli puščati v nemar pravno razmerje med izpodbijalnim nasprotnikom in dolžnikom. Prevladujoče mnenje teoretikov in prakse je v toliko zgrešeno, ker sploh ne upošteva legem causae izpodbijanega pravnega dejanja. Pri mzpravnem stečajnem izpodbijanju obstoje še druge težavnosti, ki so zlasti v zvezi z univerzalnostjo in teritorialnostjo stečaja, s čimer pa se na tem mestu ne bomo bavili.

IV.

Iz naših razmotrivanj o presojanju izvenstečajnega izpodbijanja v mzp izhajajo naslednja pravila:

Izpodbijalni upravičenec more izpodbijati samo tako pravno dejanje, ki je izpodbojno takó lege causae izpodbijalne terjatve, kakor tudi lege causae izpodbijanega pravnega dejanja (kumulacijski sistem). Enako se ravnaajo učinki izpodbijanja po kolizijskih statutih obeh pravno-poslovnih razmerij. Predpostavke, ki jih mora izpolnjevati izpodbijalna terjatev, določa zanjo veljavni pravni red.

Ali se raztezata pogodbená in prisilna zastavna pravica na premičninah tudi na odškodninsko terjatev zoper zavarovalnico?

Dr. Anton Urbanc.

Postavljeno vprašanje je treba v zavarovalni praksi često rešiti, ker je ozko povezano z gospodarsko funkcijo, ki jo ima ustanova zavarovanja v kreditnem gospodarstvu. Pravilna in pravična rešitev tega vprašanja je zaradi tega velikega gospodarskega pomena.¹

1. Funkcija zavarovanja v kreditnem gospodarstvu.

Zavarovalna zaščita naj daje zavarovancu² občutek sigurnosti in naj dviga njegov smisel za podjetnost; podpira

¹ Praktičen primer naj pokaže gospodarsko pomembnost pravilne rešitve tega pravnega vprašanja:

Trgovec (zavarovanec) ima milijonsko zalogo blaga, ki je zavarovana za požar. Zahtevajoči upniki so to zalogo zaradi izterjave svojih izvršljivih terjatev sodno zarubili. Zaloga po rubežu pogori. Zavarovancu (zavezancu) nastane odškodninska terjatev proti zavarovalnici. Poda se praktično vprašanje, ali morajo zahtevajoči upniki p o n o v n o zarubiti odškodninsko terjatev proti zavarovalnici ali so morda že po prvotnem premičninskem rubežu zavarovani. Po požaru lahko nastane pravcati tek zahtevajočih upnikov, ki so se udeležili že premičninske izvršbe, lahko nastopijo novi zahtevajoči upniki, ki denarno terjatev zoper zavarovalnico zarubijo. Vrstni red se lahko popolnoma prevrne.

² Zavarovanec je oseba, ki uživa zavarovalno zaščito; zavarovalec, ki sklepa z zavarovateljem zavarovalno pogodbo in je

naj njegovo kreditno sposobnost; hipotekarni in tudi lombardni kredit (kredit na ročno zastavo) je ozko povezan z zavarovalno zaščito, brez katere si kredita v modernem gospodarstvu skoraj ne moremo misliti. Moderno kreditno gospodarstvo v veliki meri temelji na instituciji zavarovanja, zlasti požarnega, ki daje dajalcu kredita s e k u n d a r n o stvarno jamstvo, da je dovoljeni kredit tudi zavarovan, pa četudi bi bila zavarovana stvar s požarom ali drugače uničena. Šele požarno zavarovanje ustvarja solidne pogoje za razvoj kreditnega gospodarstva, ki pomeni zupanje v bodočo plačilno zmožnost dolžnikovo. Zakonodavec mora ustreči potrebam kredita s tem, da nudi zastavnemu upniku v določni meri zavarovalno zaščito. Pretežni del kreditnih poslov je mogoč le, ker nudi dolžnik zadostno jamstvo (hipoteko ali ročno zastavo), katere vrednote morajo biti vrh tega še zavarovane, ker potrebuje dajalec kredita še nadaljnje jamstvo, da stopi po uničenju zastavljenih stvari njihov denarni ekvivalent na njihovo mesto. Upnik mora celo skrbeti, da mu zakonodavec prizna s a m o s t o j n i odškodninski zahtevek zoper zavarovatelja,³ če dolžnik vzlic obstoječemu zavarovanju zaradi svojega protipogodbenege ravnanja nima odškodninskega zahtevka.

Rimsko pravo je vedno stalo na strogem stališču, da zastavna pravica ugasne takoj, ko je zastavljena stvar uničena; to načelo je sprejel tudi naš odz. v § 467.

2. Zaščita hipotekarnega upnika.

Naravno, da je moral zakonodavec v prvi vrsti skrbeti za zaščito hipotekarnega upnika po načelu „*pretium succedit in locum rei*“ spričo velikega obsega in pomembnosti realnega kredita, ki se odigrava pri nepremičninah. Že dvorni dekret z dne 18. julija 1828 zjz. št. 2554, ko je bilo požarno zavarovanje še v prvih povojih, je izrekel glede nepremičnin načelo: odškodninska terjatev zoper zavarovalnico se mora v prvi vrsti uporabiti za obnovev zgradbe in zaradi tega ni rubljiva. Zastavne pravice zastavnega upnika preidejo na odškodninsko terjatev zavarovalnice zoper zavarovalnico, če se le ta ne uporabi za obnovev. Pravice zastavnih upnikov ne smejo biti prikrajšane; slednjim je

obvezan plačevati premije. Navadno je zavarovanec istoveten z zavarovalcem; če mislimo na zavarovalno zaščito, uporabljamo izraz zavarovanec, če mislimo na sklep zavarovalne pogodbe, pa izraz zavarovalec. Vsak izraz ima svojo funkcijo.

³ Deutsche Versicherungswirtschaft, Band V. 1956 - 1959, str. 99.

pridržano uveljavljanje zastavne pravice po cit. starem rimskem pravnem načelu.⁴ To načelo je sprejel tudi zakon o zavarovalni pogodbi z dne 25. decembra 1917. Zaščita zastavnega upnika, ki ima svojo zastavno pravico vknjiženo na zavarovanem poslopju, je podrobno normirana po §§ 79 i. sl. zozp. Velja načelo, da se zastavna pravica, vknjižena na zavarovanem poslopju (nepremičnini), razteza na odškodninsko terjatev zoper zavarovatelja. Odškodninski zahtevki, se smejo plačati zavarovancu le s privoljenjem zastavnih upnikov, ki so svojo zastavno pravico priglasili pred nastopom zavarovalnega primera zavarovatelju. Ta prijava se v praksi izvrši s tkzv. v i n k u l a c i j s k o i z j a v o po § 79 zozp. Vinkulacija ima za posledico, da mora zavarovatelj za ves čas obstoja zavarovanja knjižnega upravičenca in njegove pravne naslednike na njihove stroške obvestiti o odpovedi zavarovanja in o vsaki drugi spremembi zavarovalnega odnosa, o vsakem prenehanju plačevanja premij, o znižanju zavarovalne vsote, kakor tudi o priznanju odškodnine — vse to vsakokrat brez odlašanja s priporočenim pismom. Končno je vinkulacija obvezna izjava zavarovalnice, da izplača zavarovalno odškodnino le s privolitvijo zastavnega upnika, v čigar korist je vinkulacija izdana. Naše pravo gre v tej smeri še dalje z namenom, da bi doseglo potrebno zaščito zastavnega upnika in sicer s tem, da prizna norma iz § 82 zozp. zastavnemu upniku celo s a m o s t o j e n z a h t e v e k na zavarovalno terjatev za primer, da bi zavarovanec zaradi svojega protipogodbenega ravnanja izgubil pravico do zavarovalne odškodnine. V glavnem smemo reči, da je to vprašanje v zaščito zastavnih upnikov zadovoljivo rešeno.⁵

3. Zaščita pogodbene in prisilne zastavne pravice na premičninah.

Težavnejši postane položaj upnika, ki ima ročno zastavo ali je drugače v izterjavo svoje izvršljive terjatve zarubil premičnine, telesne stvari; zakonodavec je tu le oklevajoč sledil potrebi kreditnega gospodarstva.⁶ Prav

⁴ Judikat št. 162 z dne 8. junija 1904, zbirka Nowak, Neue Folge št. 694 izreka načelo, da je nav. dvorski dekret tudi po uvedbi izvršilnega reda ostal v veljavi.

Klang, Pfandschutzrecht bei der Feuerversicherung von Gebäuden, 1918.

⁵ To načelo surrogata poznamo v naši zakonodaji med drugim v železniškem razlastitvenem zakonu z dne 18. febr. 1878 št. 30 drž. zak. in v zakonu z dne 7. junija 1885 št. 92 drž. zak., ki se tiče zložbe zemljišč.

⁶ Motivi k načrtu zakona o zavarovalni pogodbi str. 110.

tukaj spoznamo dokaj konservativno gledanje pravnika na moderno gospodarstvo, ko se skuša krčevito ravnati po rimski formulaciji zastavnega prava, trdeč, da zastavno pravo z uničenjem stvari ugasne. Zakon o zavarovalni pogodbi z dne 25. decembra 1917 nima posebnih norm, s katerimi bi bila zastavna pravica na premičninah (pogodbena ali prisilna) zaščitena po načelu „*pretium succedit in locum rei*“. Pravna literatura se samo ob robu dotakne tega vprašanja.

Tudi drugače ne naletimo v našem pravnem sistemu na podobno normo⁷ in stojimo tako pred problemom, kako zadovoljivo rešiti tako pomembno gospodarsko vprašanje na način, da bi rešitev ustrezala praktičnemu gospodarskemu življenju in tudi drugače pravnemu čutu in bi prinesla v pravno življenje potrebno varnost. Zavarovalstvo je od nekdanj ljubosumno pazilo na to, da se v zgolj obli-gacijsko razmerje med zavarovalcem in zavarovateljem ne vmešajo tretje osebe.⁸ Realni kredit na premične stvari po zakonu ni zaščiten. Zastavodaja premične stvari ne daje pravice na odškodnino sploh, zlasti ne stopi zavarovalna odškodnina na mesto poškodovane stvari. V ta namen morejo služiti vinkulacijske izjave raznih vrst.⁹

Dajalec kredita na ročno zastavo si bo moral pomagati s tem, da zahteva od upnika in zavarovalnice vinkulacijsko izjavo, kakor se to praktikira v nepremičninskem kreditiranju.

V težavnejšem položaju je zahtevajoči upnik, ki sega v izterjanje svoje izvršljive terjatve po zavarovanih premičninah zavezanca (zavarovanca). V takem primeru bo od zavarovanca le težko prejel potrebno vinkulacijsko izjavo; zavezanec se bo verjetno tudi drugače branil, da bi podal glade obstoječega zavarovanja podrobnejše podatke zahtevajočemu upniku. Zastavni upnik, ki je za svojo izvršljivo terjatev dosegel zastavno pravico z rubežem, ne more zahtevati dela odškodnine, ki jo ima zavezanec do poškodovatelja, še manj pa more zahtevati del zavarovalne terjatve. Že citirani judikat št. 162 izrečno izključuje, da bi veljalo

⁷ Izjemo dela zaradi pospešitve trgovine zakon o javnih skladiščih z dne 25. avgusta 1950, ki določa v § 28: „Če nastane škoda zaradi požara, stopi na mesto blaga vsota, ki jo dolguje zavarovalnica.“ Poudariti pa je, da je to izjemna določba, ki jo je zahtevala sigurnost v trgovini.

⁸ Gl. n. pr. čl. 21 splošnih zavarovalnih pogojev, ki odreja nedopustnost cesije odškodninskega zahtevka pred nastopom zavarovalnega primera.

⁹ Prölss, Versicherungsvertragsgesetz, 3. izdaja, str. 217.

rimsko načelo „*pretium succedit in locum rei*“ tudi za premičnine.¹⁰

Taka ureditev, ki je v pravni teoriji in tudi v judikaturi¹¹ splošno priznana, sicer ne ustreza zahtevam modernega realnega gospodarstva in tudi ne pravnemu čutu. Nov dokaz, da ima vsak pravni sistem „luknjo“, ki jo je treba s primerno in pametno razlago zamašiti.

4. Švicarsko in italijansko pravo.

Posrečena, pravilna in pravična se nam zdi rešitev tega važnega vprašanja po švicarskem pravu v korist in potrebno

¹⁰ Ehrenzweig, *Versicherungsvertragsrecht*, str. 598, Klang-Klang, *Kommentar I/2*, str. 277, ki navaja v tej zvezi spodaj nav. sodbo z dne 30. aprila 1913.

¹¹ Judikatura zastopa mnenje, da se prisilna zastavna pravica na premičninah ne razteza na odškodninsko terjatev, ki jo ima prejeti zavezanec (zavarovanec), ko je bila zarubljena stvar s požarom uničena.

a) GIUNF 6425 in ZBl 1913, str. 505.

b) Važny št. 9735.

Če je zastavna pravica na zarubljenih stvareh ugasnila zaradi uničenja, upnik pa ni imel zastavne pravice do zavarovalne odškodninske terjatve, upnik, ko mu je poravnalni dolžnik plačal poravnalno vsoto, ne more za ostanek svoje terjatve voditi izvršbe na zahtevek dolžnika iz zavarovalne pogodbe.

Razlogi: Zahtevajoči stranki je bila dovoljena premičninska izvršba; preden je prišlo do prodaje, so zarubljene in zavarovane stvari pogorele. O dolžnikovi imovini se je uvedel med izvršbo poravnalni postopek. Zavarovalnica je odškodnino položila kot sporni sklad pri sodišču. Zavezanec je vložil tožbo, s katero je zahteval ugotovitev, da je izvršilni naslov zahtevajoče stranke zaradi plačila ugasnil in da se izvršba ustavi. Vse tri stopnje so tožbenemu zahtevku ugodile. Ni pravilno mnenje, da bi na mesto s požarom uničenih premičnin stopil denarni ekvivalent (zavarovalna odškodnina) na njihovo mesto. Zahtevajoča stranka je imela zastavno pravico le na stvareh, ki so pogorele, in je s tem ugasnila zastavna pravica (§ 467 odz.); na zavarovalni odškodnini si ni pridobila zastavne pravice. Če bi si hotela zahtevajoča stranka pridobiti zastavne pravice na zavarovalni odškodnini, bi morala dati polico vinkulirati v svojo korist. Uničenje zavarovanih stvari po požaru gre po § 1311 odz. na škodo zahtevajoče stranke. Z uničenjem sodno zarubljene stvari ni samo ugasnila zastavna pravica, marveč naravno tudi možnost posebnega kritja.

c) Podobna je sodba Vrhovnega sodišča v Brnu z dne 15. septembra 1929, ki je objavljena pod št. 564 v prilogi za sodne odločbe v reviji „Pojistný Obzor“, letnik XVIII, avgust 1939.

Pri tej odločbi se uporablja slovaško pravo. Izraženo je ravno tako načelo, da se zastavna pravica na premičninah ne razteza *ipso iure* na zavarovalno odškodbo. To načelo, ki sicer velja za nepremičnine, je izjemna norma, ki se ne da po naliki razširiti na premičnine.

zaščito realnega kredita in pravne sigurnosti. Po čl. 56 zakona o zavarovalni pogodbi z dne 2. aprila 1908 more zavarovalnica, če je bila o rubežu zavarovane premičnine pravočasno obveščena, pravno veljavno plačati odškodnino le izvršilnemu sodišču, ki razdeli odškodnino med zahtevajoče upnike po vrstnem redu pridobljene rubežne zastavne pravice. Po čl. 57 se razteza zastavna pravica na zavarovanih stvarih tudi na zastaviteljev odškodninski zahtev, kakor tudi na stvari, ki se nabavijo iz odškodnine.¹²

Za prijavo zavarovalnici obstoji v sodni praksi poseben uradni formular.¹³

Podobno je rešil to vprašanje novi Codice Civile v čl. 2742:

„Če so uničene ali poškodovane stvari bile dane kot zastava ali hipoteka, so vsote po zavarovatelju dolgovane za odškodbo izgube ali poškodbe namenjene po njihovem vrstnem redu v korist dolgov, za katere je bila zastava in hipoteka dana“.

Ustrezno ali ožjo določbo, ker so bile pri tem izključene premičnine, je vseboval stari Codice Civile v čl. 1951.¹⁴ Zaščito glede zavarovanih premičnin je nudil čl. 457 Codice di commercio, vendar ta po mnenju prakse in teorije ni bila zadostna.¹⁵

5. Francosko pravo.

Francoska judikatura je pred uvedbo zavarovalnega zakona desetletja zastopala trdovratno dogmo, da zastavni upnik na zavarovalni odškodnini nima nobenih pravic; zavarovalna dajatev po nastopu zavarovalnega primera postane zavarovančeva prosta imovina, na katero morajo upniki ponovno seči, če si hočejo zasigurati kritje. Francoski zakonodavec je bil vkljub temu primoran, da je zavarovalno odškodnino s posebnim zakonom z dne 19. februarja 1889 rezerviral v prvi vrsti zastavnim upnikom in je bil tako za francosko pravo spor odpravljen; zmagalo je načelo „*pretium succedit in locum rei*“; to načelo je sicer samo ob sebi razumljivo, a vkljub temu ni moglo dolgo prodati.

Norme iz nav. zakona je skoraj dobesedno sprejel francoski zakon o zavarovalni pogodbi z dne 13. julija 1950 v

¹² Važno n. pr. pri zavarovanju stekla, ko obstoji odškodba zavarovalnice pogosto v tem, da dobavi zavarovatelj novo blago (steklo) in ne denar.

¹³ Gl. Roelli-Jäger, Kommentar, II, na str. 189.

¹⁴ Avv. Renzo Visentini, Le assicurazioni nel nuovo Codice Civile, 1942, str. 80.

¹⁵ Cesare Vivante: Del contratto di assicurazione, 1956, str. 256.

čl. 37. Zakon ne razlikuje zastavne pravice, pridobljene na premičninah ali nepremičninah. Tu izraženo načelo je pa oslABLJENO z določbo iz drugega odstavka, ki pravi, da so plačila, napravljena v dobri veri pred ugovorom zastavnega upnika, veljavna.¹⁶

6. Zavarovanje interesa zahtevajoče stranke.

Zahtevajoči upnik si bo pomagal s tem, da svoj interes na ohranitvi zarubljenih stvari samostojno zavaruje kot samostojni riziko. Ta vrsta zavarovanja je vsekakor in vedno dopustna in zavarovalno tehnično mogoča. Zavarovanje interesa zastavnega upnika na ohranitvi zarubljenih stvari lahko teče vzporedno z zavarovanjem interesa lastnika zarubljenih stvari. Naravno, da bo zavarovanje interesa zastavnega upnika imelo za podlago zavarovalno vsoto le do višine, da se izvršljiva terjatev z dodatki in stroški pokrije, če nastopi zavarovalni primer. Zavarovanje zahtevajoče stranke predstavlja le namen, da se doseže popolno kritje izvršljive terjatve iz prodaje zarubljenih stvari. Zahtevajoča stranka bo stroške tega posebnega zavarovanja brez vsega lahko uvrstila med izvršilne stroške, ker so povezani z začasno upravo zarubljenih premičnin. V tem primeru niti ne moremo govoriti o dvojnem zavarovanju po § 54 zozp., ko zavarovalne vsote skupaj presegajo zavarovalno vrednost; obstajata dva interesa: interes zahtevajoče stranke in interes lastnika; oba interesa se lahko posebej zavarujeta. Verjetno tečeta oba interesa vzporedno, lahko se pa tudi zgodi, da lastnik nima interesa na ohranitvi zavarovalne in zarubljene stvari, temveč da ima večji interes na zavarovalni odškodbi, da tako prepreči javno prodajo svojih zarubljenih premičnin. Prav iz tega vidika spoznamo pomembnost posebnega zavarovanja zarubljenih stvari po zahtevajočem upniku. Če bi pri takem zavarovanju nastopil zavarovalni primer, bo posamezna zavarovalnica po določbi § 54 zozp. sorazmeren del prispevala k plačilu odškodnine.

¹⁶ Ancey-Sicot, La loi sur le contrat d'assurance, Paris, 1951.

Pravosodstvo vrhovnega sodišča v civilnopравnih stvareh v letu 1943.

Dr. Rudolf Sajovic.

I. Državlјansko pravo.

1. Zakonski zadržek po § 60 odz. je zasebnopравne narave in ga sme uveljavljati samo upravičena oseba. Branilec zakonske vezi se nanj ne more sklicevati, prav tako se ga ne sme poprijeti sodišče po službeni dolžnosti, ko preiskuje in razpravlja o velјavnosti pozneje sklenjenega zakona. (20. apr. 1943, Rv 12/43).

2. Obseg dostojne preživnine, ki jo je dolžan dajati kdo po zakonu, se poveča s porastom vrednosti vzdrževalčeve imovine. (4. maja 1943, Rv 4/43).

3. Na svojem svetu sme postaviti lastnik zaščitno mrežo zoper prehod tik ob meji. Ovreti bi mogla to samo služnostna pravica sosednega lastnika. (30. jun. 1943, Rv 76/43).

4. Lastnino na gnoju pridobi kupec samo z izročitvijo, ne z ogledom istega na kraju samem. (20. apr. 1943, Rv 26/43).

5. Po čl. 11 št. 1 zak. z dne 14. junija 1928, Ur. L. 287 je potreben za prenos lastninske pravice na goveji živini živinski potnj list. (4. maja 1943, Rv 1/43).

6. Izročitev je, če lastnik izjavi pred pričami, da daruje predmete, nahajajoče se v stanovanju, iz katerega se seli, prihodnjemu stanovalcu in pri izselitvi te predmete v izpraznjenem stanovanju tudi pusti, obdarjeni pa jih takoj po odhodu prešteje in da v predelavo. (18. maja 1943, Rv 66/43).

7. Besede „tako, kakor stoji, je avto moj“ ne pomenijo dejanske izročitve vozila, navedene besede in udarec z roko po avtu pa tudi ne predstavljajo simbolične izročitve. (26. okt. 1943, Rv 104/43).

8. Za vprašanje, ali se je razširila služnostna pravica vožnje, ni odločilno, koliko oseb prebiva na gospodujočem zemljišču, ampak samo število sedaj opravlјanih voženj in njih narava. (17. marca 1943, Rv 235/42).

9. Študijske podpore iz dr. Mundove zapuščine niso legati. Določata jih po svobodnem preudarku upravitelj sklada in sodišče. (30. jun. 1943, Ut 9/43).

10. Kar se je dalo ob poroki in da se prejemnik gospodarsko osamosvoji, ne more biti daritev (§ 938 odz.), ampak le predprejemek, ker se je dalo v okviru zakonite preskrbovalne dolžnosti (§§ 159, 166, 792, 1220 odz.). (7. sept. 1943, Rv 54/43).

11. Solastnik hiše do polovice ne more zahtevati sam, da bi najemnik, ki ima v najemu vse prostore v hiši, izpraznil polovico teh, ker polovica prostorov ne predstavlja idealnega solastninskega deleža. (12. okt. 1942, Rv 190/42).

12. Določbe § 879 odz. ni tolmačiti tako, da bi bil vsak pravni posel, ki kakor koli nasprotuje kaki zakonski prepovedi, tudi ničn. To le tedaj, če zahteva tako smoter prepovedne določbe. Takega pa nima prepoved, dajati posojilo določenim osebam. (11. maja 1943, Rv 216/42).

13. Kdor prevzame v plačilno obljubo, da bo povrnil redne takse in pristojbine, ne odgovarja za plačilo kazenskih taks, če sopogodnik rednih taks in pristojbin ni plačal. (20. jan. 1943, Rv 200/42).

14. Posojilna pogodba je realna pogodba, ki se ustanovi z izplačilom posojilne valute, ne s tem, da se izda zadolžnica. Ta je zgolj dokazno sredstvo (§ 1001 odz.). Če so podatki v njej pomanjkljivi ali nepravilni, ni nobene ovire, da bi se prava vsebina pogodbe ne dokazala na drug način. Zato more navzlic temu, da navaja zadolžnica nekoga za glavnega dolžnika, biti to vendarle druga oseba. (11. maja 1943, Rv 228/42).

15. O zlati klavzuli je moči govoriti le, kadar je predmet pogodbe zlato kot tako ali zlati novci določne valute, ne pa kadar določi pogodba plačilo po določni zlati pariteti. Zadnje je dopustno in pravno učinkovito tako po odz. kakor tudi po obstoječih deviznopravnih predpisih. (25. nov. 1942, Rv 122/42).

16. Pooblastilna pogodba je veljavna tudi, če v njej o branilčevih stroških in o načinu, kako se bodo ti določili, ni govora (§ 1002 odz.). (4. maja 1943, Rv 50/43).

17. Toženec se ni po nepotrebnem vmešal v tuje posle po § 1035 odz., če je prenesel, ko je trgovino zapiral, v vežo na trgovinsko izložbo naslonjeno kolo. (26. maja 1943, Rv 20/43).

18. Kdor krmi kravo z boljšo oziroma dodatno krmo, kakor je pogojeno, more po § 1037 odz. zahtevati povračilo teh stroškov le, če je opravljal krmljenje v očitno in pretežno korist lastnika krave. (14. sept. 1943, Rv 90/43).

19. Kdor vzdržuje nezakonskega otroka, ima proti očetu zahtevki po § 1042 odz., ki zastara v 50 letih. Odstop terjatve nezakonskemu otroku je ne spremeni v preživninsko, ki naj bi zastarala v 3 letih. (26. jan. 1943, Rv 220/42).

20. Odpovednega razloga za poročeno hčer ni, če ta ne živi v zakonski skupnosti z možem, ker je v internaciji.

Okolnost, da ima omožena hči pohišstvo, je podrejenega pomena. (26. maja 1945, Rv 65/45).

21. Le prav pomembna potreba za odpovedalčevo pridobivanje utemelji odpoved stanovanja, ki naj ga odpovedovalec uporabi za poslovni prostor. (20. dec. 1945, Rv 116/45).

22. Besede, da hišna lastnica laže, ne dajejo razloga za odpoved stanovanja, če je najemnik žaljive očitke hišne lastnice le zavrnil in so se ti očitki izkazali kot nerešnični. (29. dec. 1945, Rv 117/45).

23. Vložitev predloga za revizijo najemnine ne oprosti najemnika od plačevanja dogovorjene najemnine, dokler se mu ne priobči odločba revizijske komisije. Vendar kršitev te določbe, ako je plačal sicer toliko, kolikor na novo določeno, ne ustanavlja odpovednega razloga. (7. dec. 1945, Rv 125/45).

24. Lekarniški dispenzant spada med lekarniško pomožno osebje. Opravljajoč posle kakor diplomirani magister farmacije, vrši višje netrgovske posle (§ 324 ob. z.). (6. okt. 1942, Rv 179/42).

25. „Delavski dom“ je socialna ustanova, ki ji že zaradi tega manjka bistveni namen pridobivanja dobička in zato ne spada med podjetja (obrate) po §§ 1, 2 zak. o zašč. del. Zato uslužbenci „Delavskega doma“ glede prekočasnega dela niso zaščiteni in jim ne gre posebno odplačilo za isto. (19. maja 1945, Rv 11/45).

26. Prekočasno delo je podano, če dela uslužbenec preko normalnega dnevnega časa. Manjša zaposlitev v nekaterih dneh ne vzame prekočasnemu delu posameznega dne narave prekočasnega. (27. jan. 1945, Rv 5/43).

27. Razlogi za odpust so v § 250 ob. z. le primeroma naštetih. Okolnost, da uslužbenec zaradi oblastvene prepovedi kretanja ne more opravljati službe v kraju, kjer ne stanuje, ustanavlja odpustni razlog. Če sme službodavec uslužbenca odpustiti, mu sme tudi odpovedati. (22. jun. 1945, Ut 25/45).

28. Čl. XVIII delovne ustave (Carta del lavoro) ne izključuje odpovedi službe, če pride podjetje v druge roke. (31. avg. 1945, Rv 84/45).

29. Po čl. 16 uredbe o Feniksu iz l. 1936 je namesčencem pogodbeni pravica do pokojnine prestala in se odpravnina izračuna samo po čl. 16/1 ur. in § 353 ob. z. Čl. 21 uredbe o likvidaciji Jugosl. Feniksa z dne 31. jan. 1941 je to določbo spremenil samo glede višine odpravnine, ki ostane po njem enkratna in enotna. (18. jun. 1945, Rv 64/45).

30. Zahtevek, da položi toženec krmino glavnico, ki bo omogočila Pokojninskemu zavodu, da bo plačeval tožilcu po-

kojnino, je utemeljen, ker vzpostavlja ta način tisto stanje, kakor da bi bil tožilec ves čas pravilno zavarovan. (18. jun. 1945, Rv 77/45).

31. Čevljar, ki na podstavi brezimenskega bona umeri čevlje prinoscu bona in mu naroči, naj pride določnega dne ponje, stopi v neposredno razmerje s prinoscem in postane temu obvezan po § 881/2 odz., da mu izroči čevlje. (6. apr. 1945, Rv 19/4).

32. Imovinska skupnost med zakoncema prestane, brž ko vloži zakonec tožbo na razveljavitev ženitne pogodbe, ki je skupnost ustanovila. (1. dec. 1942, Rv 185/42).

33. Okolnost, da žena nima ne imetja ne prejemkov ali drugih pripomočkov za preživljanje, upravičuje uporabo dvorn. dekreta 4. maja 1841 zjz. 531. (8. jun. 1945, Rv 75/4).

34. Predlog na priznanje preživnine obsega tudi „prošnja“ po dvorn. dekretu 4. maja 1941 zjz. 531 in zadošča po § 242 cpp. (4. maja 1945, Rv 8/45).

35. Voznik tovornega voza ne ravna malomarno, če o mraku nima na vozu prižganih luči, ko je bila cesta razsvetljena dovolj z javnimi svetilkami in mesečno razsvetljava, prav tako če sedi na vozu in vodi konje z vajeti v rokah. (12. maja 1945, Ut 11/45).

36. Župan, ki je zahteval od plenilske družbe, naj odpelje naplenjene stvari na občino, vihtel pri tem neprevidno pištolo in ustrelil enega izmed plenilcev, je sicer kriv smrti ustreljenega. Zadevna kazenska sodba je za civilno sodišče prejudicialna. Toda civilno sodišče presodi, ali ni tudi usmrčeni sokriv. Županova krivda je nasproti krivdi usmrčenega kot udeleženca na plenitvi in storilca pri razbojniškem dejanju tako neznatna, da ne more ustanoviti nobene odškodninske odgovornosti. (25. nov. 1942, Rv 176/42).

37. Če zatvornice niso bile spuščene, zadene železnico krivdo na nezdobi ne glede na to, zakaj je bilo tako. Sokriv pa je tudi avtomobilski vozač, če bodisi sam bodisi njegov spremljevalec, ki je imel nalogo, paziti na železniško progo, opusti, da bi pred prehodom čez železniški prelaz z zadostno previdnostjo in dobro pregledal progo. (5. nov. 1942, Ut 80/42).

38. Dejanski stan § 1519 odz. je v tem, da se razrušijo ali odločijo deli stavbe. Okolnost, da so se prevrnila vrata, ki so bila s tečajev sneta in prislonjena na zid in ki so pri padcu povzročila škodo, ne ustanavlja tega dejanskega stanu. Zato mora tožilec dokazati krivdo, češ da nasprotnik

prislonjenih vrat ni zavaroval tako, da je bila izključena vsaka škoda. (31. marca 1943, Rv 213/42).

39. Ko se določa višina odškodnine (§ 1323 odz.) za pokvarjeno obleko, se upošteva vrednost neposredno pred okvaro, potem, da obleka kot praznična ni več uporabna in da je po okvari cena obleki znatno porastla. (6. dec. 1943, Rv 87/43).

40. Uredba o zaščiti kmetov (ulkd. čl. 51/3) ne zabranjuje, da ne bi smel zaščiteni položiti pred rokom enega ali več obrokov ali pa poplačati dolga. (15. okt. 1942, Ut 64/42).

41. Za plačila, izvršena na podstavi ničnega dogovora, določba § 1432 odz. ne velja. (21. dec. 1943, Rv 126/43).

42. Nemožnost oz. nezmogljivost je podana le, če povzroči izpolnitev pogodbe dalekosežne motnje v gospodarstvu in nesorazmerno materialno škodo (§ 1447 odz.). Kupec pride v prevzemno zamudo, če ne plača izvozne kontrolne pristojbine, ki ga zadene po smislu sklenjene pogodbe. (19. jan. 1943, Rv 209/42).

43. Škoda nastane že s tem, da se pripravi oškodovani ob sredstvo, s katerim bi mogel izpolniti obveznost in s tem odvrniti škodo. Zahtevek na vrnitev hranilne knjižice je mogoč tudi po realizaciji iste, ker ga more nasprotnik izpolniti s tem, da vrne drugo hranilno knjižico istega denarnega zavoda. (23. feb. 1943, Rv 212/42).

44. Za kulturo zeljišča niso odločilnega pomena vpisi v zemljiškem katastru ali v davčnih operatih. Če je zeljišče v naravi travnik, ga je obravnavati kot takega in je možno tudi priposestvovati pot čez travnik. Priposestvanje ni izključeno, češ da gre za gozd, kakor je to vpisano v katastru (zak. 5. jul. 1853 št. 130 drž. z.). (30. marca 1943, Rv 17/43).

45. Gol pojem „uživanja“ je preveč nedoločen in se samo z njim ne more utemeljiti priposestvanje. Kdor pravi, da je priposestvoval zemljiški pas, ki je služil prej kot javna pot, mora zatrjevati taka posetna dejanja, ki so sposobna že po njih naravi izključiti vsakršno uporabo spornega sveta kot javne poti (n. pr. da svet ogradi ali da stalno vzdržuje jarek, ki onemogoča hojo in vožnje). Obdelovanje zeljišča ali košnja na njem niso takšna priposestvovalna dejanja. (12. feb. 1943, Rv 201/42).

46. Državno pravobranilstvo je upravičeno izpodbijati vpis v trgovinski register, če je besedilo nove tvrdke istovetno z drugim, že vpisanim. Rok za rekurz teče, ko je bil državnemu pravobranilstvu na njegovo zahtevo vročen sklep o vpisu. V takem primeru da sodišče stranki naj-

prvo nalog, da pobijano besedilo spremeni. (27. nov. 1942, Ut 85/42).

47. Tako po čl. 241 trg. z. kakor po splošnih določbah odz. je član načelstva d. d. odgovoren, ki je z objektivno protipravnim dejanjem ali s tako opustitvijo povzročil drugi osebi škodo ali pa k njej v smislu § 1301 odz. neposredno ali posredno pripomogel. Zoper uveljavljanje odškodnine se član načelstva ne more sklicevati, da je nevešč knjigovodstvenih poslov (§ 1299 odz.). Brigati se mora, kakšno je imovinsko stanje banke in kaj se godi v njej. Preskusiti mora pravilnost bilance in postopati po čl. 240 trg. z. (23. feb. 1943, Rv 212/42).

II. Procesno pravo.

48. Vsako pravnomočno dejanje (n. pr. vložitev tožbe ali izvršilnega predloga) učinkuje z golim dejstvom, da se opravi, ne glede na to, ali je stranka isto nameravala, imela voljo ali namen, izraženo napraviti. Brez pomena je, ali je to dejanje navidezno. (7. dec. 1943, Rv 115/43).

49. V postopku, v katerem se razpravlja o veljavnosti zakona zaradi obstoja zakonske vezi, se razpravlja sicer o nadaljnjem obstoju prejšnjega ločenega zakona, vendar ločeni zakonec, ki ni sklenil zakona, čigar veljavnost se sedaj ugotavlja, v tem postopku ni pravnomočna stranka. (13. apr. 1923, Rv 9/43).

50. Okolnost, da je toženih več oseb na izročitev premične stvari, ne ustanavlja enotnega sosporništva. Ni namreč treba, da bi se učinek te sodbe raztezal na vse tožence oz. da bi morala biti sodba zoper vse tožence enaka. (23. feb. 1943, Rv 212/43).

51. Preživninski zahtevki nezakonskega otroka nasproti dedičem nezakonskega očeta je rentni, to je denarni in je dajatev (izpolnitev) deljiva. Zaradi tega toženi sodediči niso enotni sosporniki po § 115 cpp., niti niso samo skupno legitimirani za pravdo. (5. maja 1943, Rv 28/43).

52. Preklic pooblastila odvetniku velja po § 138 cpp. na zunaj t. j. nasproti sodišču in drugi pravnomočni stranki šele, kadar naznani preklicujoča stranka nasprotniku s posredovanjem sodišča novo postavljenega odvetnika. Vloga sodišča pri tem je zgolj zaznavajoča in posredovalna, ni pa dolžna sodišča, da bi preklicujočo stranko poučilo, kaj mora v obrambo svojih koristi storiti. Zato se vročajo vse vloge z veljavnostjo prejšnjemu pravnomočnemu pooblaščenцу, dokler ni postavila stranka na omenjeni način drugega. (5. maja 1943, Rv 28/43).

53. 2. februar ni praznični dan (§ 190; Sl. L. 105/1941) in ne podaljša pravnega roka. (5. maja 1943, Ut 12/43).

54. Prizivno sodišče ne postopa pomanjkljivo, če oceni samostojno vsebino že na prvi stopnji predloženih listin in ugotovi na njih podstavi kaj drugega kakor sodišče prve stopnje. Prav tako ne, če ne zasliši strank, ker smatra, da izhaja že iz predloženih listin, ki jih je ocenilo samostojno, zatrjevani dogovor. (11. maja 1943, Rv 228/42).

55. Prizivno sodišče ponovi dokaze le, če dvomi o pravilnosti dokazne ocene, ki jo je napravilo sodišče prve stopnje. Izvajanja, da bi prizivno sodišče bilo moralo imeti dvome zaradi neskladnosti, ki so se pojavile v izpovedbah prič, so naperjena proti preskusu dokazov, ki je svoboden in se z revizijo ne more pobijati. (13. apr. 1943, Rv 22/43).

56. Če je zavrnilo sodišče obnovitveno tožbo s sodbo namesto s sklepom, zoper potrdilno prizivno odločbo, najsi se naziva tudi pomotoma zopet sodba, ni pravnega sredstva na kasacijsko sodišče. Če je vložil nasprotnik zoper tako „revizijo“ revizijski odgovor, trpi stroške tega nedopustnega pravnega dejanja sam. (30. marca 1943, Rv 230/42).

57. Vsak zahtevek, ki se je uveljavil skupno po § 112 št. 2 ali § 322 cpp., se motri glede dopustnosti revizije zase. To tudi, če pobija toženec zahtevek s pobotanjem, kajti v pobot prigovarjana terjatev postane pravomočna samo do zneska, s katerim se lahko pobota. (15. jun. 1943, Rv 49/43).

58. Razveljavljajočo odločbo rekurznega sodišča, ki nalaga prvemu sodišču, naj odloči po dopolnitvi postopka o stvari znova, je dopustno pobijati samo, če rekurzno sodišče obenem reši, da mora izvršiti prvo sodišče nalog šele, ko postane rekurzni sklep pravomočen (§ 621/2 cpp.). To velja tudi za rekurze pri začasnih odredbah (§§ 68, 351 ip.). (18. maja 1943, Ut 14/43).

59. Po čl. 9 prilagoditvene uredbe 1936 se uvede po § 94 odz. preiskava o veljavnosti zakona po službeni dolžnosti in se izvede ne glede na obstoj kakega interesa in ne glede na to, kakšno stališče zavzemata zakonca oz. njuni otroci in kakšni so njuni pogledi na veljavnost zakona, ki se mora preiskati. (23. marca 1943, Rv 6/43).

60. Izraelitska cerkvena oblastva po § 134 odz. ne morejo razveljaviti po izraelitskem obredu sklenjenega zakona, tem manj morejo razveljaviti zakon, sklenjen po rimsko-katoliškem obredu. (22. jun. 1943, Rv 47/43).

61. Naredba 8. nov. 1941 Sl. L. 143, ki predvideva poseben postopek za ureditev zasebnopravnih odnosov izselnikov, ne ustanavlja za ta razmerja nedopustne pravne poti

pred rednim sodiščem, ker hoče samo olajšati ureditev imenovanih razmerij pred t. zv. pobotnim uradom. Šele uvedeni postopek absolutno izključuje poslovanje rednega sodišča. (22. sept. 1942, Ut 68/42).

62. V čl. 2 predpisov o likvidacijskem postopku za terjatve in dolgove nemških izseljencev Ljubljanske pokrajine z 8. nov. 1941 določeni rok velja le za upnika, ne tudi za dolžnika. Ta more tudi še po tem roku predlagati, naj sodišče odstopi stvar pobotnemu uradu. (15. apr. 1945, Rv 6/45).

63. Kadar določa poravnava višino preživninskega zahtevka z določnim zneskom, obenem pa še nadalje dopušča povišanje istega, če se spremene zavezančev položaj ali prejemki, je v zvezi z uradnim dopisom, koliko so se ti prejemki povečali, po § 12/2 ip. številčno točno določeno, kolikšna je izvršljiva terjatev. (22. jun. 1945, Ut 25/45).

64. Okolnost, da je postal izvršilni naslov neučinkovit, ker je pretekel petnajstdnevni rok, določen v § 670/4 cpp., ne more podpreti opozicijske tožbe po § 54 ip. (7. dec. 1945, Rv 115/45).

65. Dražbeni postopek se lahko odloži, če zahtevajo vojaški ukrepi večjemu številu interesentov, da bi si ogledali pred dražbenim narokom nepremičnino, ki je na dražbi. (25. feb. 1945, Ut 5/45).

66. Zavezančeva bojazen, da bi se pri prisilni izpraznitvi kaj pokvarilo ali da bi nastala nepopravljiva škoda, je glede na §§ 112 in 115 pio. neutemeljena. Zavezančeva dolžnost je, da sodeluje sam pri izpraznitvi, nadzoruje iznašanje in odvažanje premičnin in s tem prepreči škodo. (18. maja 1945, Ut 15/45).

67. Predmeti, glede katerih je sodišče ustavilo izvršbo, češ da so zavezancu za izvrševanje njegovega obrta neobhodno potrebni in zato nerubljivi, se v drugi izvršbi, ki jo je podvzel isti zahtevajoči upnik v izterjavo iste izvršljive terjatve, ne morejo vnovič zarubiti, če zahtevajoči upnik ni niti zatrjeval, da so se zavezančeve razmere med časom kakor koli spremenile. (25. dec. 1945, Ut 32/45).

68. Preživnina ločene žene, tudi po dvornem dekr. 4. maja 1841, je strogo oseben zahtevak, zato neprenosen, nepobotljiv in nerubljiv, kolikor je potreben za stanu primerno preživljanje. (8. jun. 1945, Rv 28/45, 50. jun. 1945, Ut 28/45).

69. Golo dejstvo, da je bila razveljavljena sodba, ki je tvorila naslov za izvršbo v zavarovanje, ni razlog, da bi bila nadaljnja izvršba v zavarovanje nedopustna (§ 527 št. 3 ip.). (29. nov. 1945, Rv 122/45).

70. Kdor seka po oblastvenem nalogu, ne daje povoda začasno odredbo, češ da hoče ovreti ali vsaj oteževati izvršbo tožbenega zahtevka, ki meri na to, da je dolžan opustiti vsako izkoriščanje gozda. (13. dec. 1943, Ut 38/43).

71. Varuško sodišče odloči v nepravdnem postopku preživnino nezakonskemu otroku samo takrat, kadar jo naloži nezakonskemu očetu. Od drugih oseb je moči zahtevati določitev preživnine samo v razsodnem postopku. (22. jun. 1943, Ut 23/43).

72. Ne mejni, ampak lastninski spor je, če uveljavlja stranka, da je priposestvovala točno določen in omejen prostor. (2. jun. 1943, Ut 10/43).

73. O preklicu in razveljavitvi preklica odloča vedno okrožno sodišče. Zato je sklep, ki z njim okrajno sodišče zavrne predlog, naj se preklicni postopek ustavi, protizakonit, prav tako pa tudi sklep okrožnega sodišča, naj okrajno sodišče o preklicu samo odloči. (25. maja 1943, Ut 17/43).

74. Sodolžnik poravnalnega dolžnika s prisilno poravnavo nasproti upniku svoje obveznosti ni oproščen. Regres zoper poravnalnega dolžnika ima pa samo za presežek, ki ga je plačal upniku čez poravnalno kvoto. (12. okt. 1943, Rv 83/45).

Književna poročila.

Dr. Murko Vladimir: Denar. Slovenska poljudno znanstvena knjižnica „Svet“. I, 1. Ljubljana. 1943. Str. 171.

Snov, ki jo obravnava avtor v naznanjeni knjigi, vsebuje zgodovinski, tehnični, teoretični in numizmatični del. Največ prostora je posvetil zgodovini denarja. Tu opisuje nastanek denarja pri primitivnih narodih, njega zgodovino v starem, srednjem in novem veku, kovinski denar in njegove lastnosti, nastanek bankovcev ter v zvezi s tem načela za izdajanje istih. Prav posebno še opisuje zgodovino denarstva na Slovenskem. Ta del je obdelan obširno in prav dobro. Tudi tehnična vprašanja, ki so v zvezi z denarjem posredno ali neposredno, ter numizmatiko, je Murko razložil dobro in znanstveno.

Prav tako so nekateri problemi iz ekonomske teorije obdelani prav dobro. Drugo pa nas zadovolji manj. Pisec je izpustil ali obdelal premalo nekatera zanimivejša poglavja o denarju; in vendar mikajo današnjega človeka manj razne podrobnosti iz denarne zgodovine kot važna sodobna vprašanja, ki jih more razumeti le, če pozna osnovne pojme in pojave denarnega gospodarstva. Bralec upravičeno pričakuje od take knjige, da mu bo pisec z odmaknitvijo denarnega zastora odprl pogled v zamotano gospodarsko življenje. V zakonitosti in nezakonitosti gospodarskega življenja pa nas vodi ekonomska veda (teorija). In če je namen poljudno znanstvene knjige, da na obče umljiv način posreduje končne rezultate te ali one znanosti, potemtakem morajo biti v poljudno znanstveni knjigi o denarju skrbno zbrana in poljudno

razložena predvsem najzanimivejša poglavja denarne teorije in denarne politike, šele nato pridejo podrobnosti iz zgodovine denarja kakor tudi one o zasilnem denarju, ponarejanju novcev, vrednotnicah dnevnega prometa itd.

Tako pogrešam zlasti poglavje, kaj je denar, kaj je bistvo in funkcija denarja. Pisatelj nikjer ne poudarja v zvezi z žiro denarjem velikanskega napredka v pojmovanju o razvoju denarja in o naziranju o tem, kaj je denar. Enako ni poglavja o denarni vrednosti, čeprav tvori vrednostni problem osrednje vprašanje denarne teoretike in valutno politične literature. Hvaležen bi bil bralec piscu, če bi ga seznanil z metalizmom, nominalizmom in moderno funkcijsko teorijo. Tudi ne zvemo, kateri činitelji vplivajo na mednarodno vrednost t. j. na mednarodne tečaje zlatih valut in papirnatih valut, prav tako ne ničesar o zlati pariteti, pariteti kupne moči, o notiranju mednarodnih tečajev itd. O denarnih sestavih so izvajanja v veliki meri zgolj zgodovinska, ni pa pregleda o njih in vpogleda v njih mehanizem. Treba bi bilo najprej razložiti, kaj je denarni sestav, kateri so njegovi bistveni znaki. Pisec bi moral poudariti, da je bistveni znak za valutni sistem njegov valutni denar, ne pa kurantni novce, s katerim nas uvaja v denarne sestave in ga v glavnem omenja tudi pri vrstah denarja. Zgolj s kratkim stavkom je povedano, kaj je monometalizem, bimetalizem, šepajoča valuta. Ni pa razloženo, kaj je zlata valuta, dasi se stalno omenja. V poglavju „Plačilni promet tu in v inozemstvu“ bi bilo opozoriti na plačilno tehniko Poštne hranilnice. V poglavju „Spremembe denarne vrednosti“, pa tudi v prejšnjem, se ponavljajo pojmi inflacija, deflacija, devalvacija, devalvacija, depresiacija, reflacija, valorizacija. Vendar čitatelj ne zve, da se nanašajo inflacija, deflacija in reflacija večinoma na notranjo vrednost denarja, devalvacija, devalvacija in depresiacija pa v prvi vrsti ali celo izključno na mednarodno. O prvih bo bralec še našel v knjigi zadostno razlago, dasi se mi zdi, da je snov obdelana preveč kazuistično in premalo teoretsko sistematično, zadnje pojme pa je obdelal avtor nepoljudno in nejasno. V poglavju „Denarna politika“, kjer bi moralo prvenstveno biti to jasno razloženo, stoji o devalvaciji zgolj tole: „Tu moramo pobiti kot netočno mnenje, da je devalvacija istovetna z inflacijo“. Tudi ne gre za devalvacijo v zvezi z opustitvijo zlate veljave v Angliji l. 1931 (str. 107, 108), ampak za devalvacijo, ki jo na str. 110 sicer definira pravilno. Depresiaciji je posvetil avtor cel odstavek, vendar sem prepričan, da bo za začetnika pretrd oreh.

Zdelo se mi je potrebno, pokazati vsaj na kratko, katera poglavja bi si želel, da bi bila obravnavana obširneje in bolj sistematsko, da bi tvorila v zvezi z drugimi res dobro poljudno knjigo o denarju.

Dr. Josip Mihelak.

Mossa Lorenzo: Trattato del nuovo diritto commerciale secondo il codice civile del 1942. I. Il libro del lavoro. L'impresa corporativa. — Società editrice libraria. Roma, Milano, Napoli 1942-XXI. Vel 8°, str. XXV + 617, cena broš. lir 160.

Pisanski profesor Mossa, čigar deli o menici in o čeku uživajo sloves daleč preko mej Italije, in ki je šele l. 1937 izdal v dveh zvezkih v prvi vrsti kot učbenik zamišljeno delo „Diritto commerciale“, je stopil sedaj pred pravniški svet s prvim zvezkom traktata o novem trgovinskem pravu po ital. Codice civile iz l. 1942. Zvezek I. obsega poglavja o dogmatski zgodovini trg. prava v XIX. stoletju, o trg. pravu v XX. stoletju, o vedi in metodah trg. prava, o njega virih, zakono-

daji in literaturi (str. 1—161); dalje o trg. podjetju in trg. podjetniku, o sedežu, nastanu, obratu trg. podjetja, o njega knjigah in spisih, o registru podjetij, o pravu podjetja in njega kretanju, o trg. imenu, o žigu, o tekmi (str. 162—482); o odvisnem osebnju podjetja, o trg. agentih, o mešetarjih (str. 483—605). Kakor se vidi, je obširno obdelana nekako snov 1. knjige našega trg. zakonika, seveda pa z vidikom in s stališča nove ital. zakonodaje, ki ne pozna posebnega trg. zakonika in zlasti ne polaga težišča na pojem trgovca in trg. poslov temveč na pojme „podjetja“, „trg. podjetja“, „trg. delavnosti“. Prav za ta način obdelave je Mossa posebno poznan, ker je bil eden prvih, ki je zahteval, da se sodobno trg. pravo namesto na pojmu trg. posla zgradi na pojmu trg. podjetja. Zakon je sicer, tako se zdi, krenil v nekoliko drugačno smer, kot si jo je bil zamislil Mossa, tem bolj zanimiva in važna pa so morda prav zato njegova izvajanja o „impresi“, o „aziendi“, o „eserciziu“ itd. V podrobnosti ni da bi se spuščal že na podstavi samega prvega zvezka, ki mu bosta sledila, upajmo da kmalu, pač še dva ne manj zajetna — o družbah in o trg. obligacijskem pravu —, reči si pa usojam že sedaj, da bodo številne Mossine izvirne trditve izzvale nasprotna mnenja in diskusije, ki bodo znatno pomogle k razčiščenju dvomov, katerih seveda tudi po besedilu C. c. ne manjka. H kraju bi omenil, da je v knjigi obilo citirana tudi literatura k prvotnemu nemškemu občemu, t. j. avstrijskemu in našemu trg. zakoniku, zlasti Pisko, Staub-Pisko, Randa, Canstein itd., tako da so povsod pojasnjene in naglašene enakosti in razlike obeh trg. pravnih sistemov; traktat je prav zato še posebno važen tudi za nas.

Dr. M. Škerlj.

Bohinec Valter: Nil in dežela Egipčanov. I. del: Narava. Svet I, št. 6. Ljubljana. 1944. Str. 130.

Černigoj Boris: S premogom in kovinami po svetu in zgodovini. Svet I, št. 5. Ljubljana. 1944. Str. 146.

Kunaver Pavel: Sprehodi po nebu. Svet. I, št. 7. Ljubljana. 1944. Str. 100.

Martelanc Ivan: Razvojna nagibnost oblike zavarovalnega podjetja. Disertacija za dosego doktorske časti. Ljubljana. Samozaložba. 1945. Str. 135.

Odar Alojzij: Zakonik cerkvenega prava. Ljubljana. Ljudska knjigarna v Ljubljani. 1944. Str. 1054.

Dr. Svetina Anton: Metlika. Dve razpravi iz pravne zgodovine mesta in okolice. Ljubljana. Samozaložba. 1944. Str. 151.

Razne vesti.

Spremembe v pravosodstvu. Z naredbo o izvrševanju pravosodstva na ozemlju Jadranskega Primorja z dne 19. oktobra 1943 (Sl. L. 292) je bilo odrejeno, da ostanejo pristojnosti v deželi obstoječih sodišč v vseh pravnih in kazenskih stvareh nedotaknjene, odpravijo pa se sodne stopnje zunaj tega ozemlja. V izvršitev te naredbe se je 26. oktobra določilo, da izvršujejo od 1. novembra naprej apelacijsko sodišče v Trstu za pokrajine Furlanijo, Gorico, Trst, Istro in Kvarner, apelacijsko sodišče v Ljubljani za Ljubljansko pokrajino, okrožno sodišče na Sušaku za ozemlje Sušak, Bakar, Čabar, Kastav in Krk sodstvo na

najvišji in zadnji stopnji. Obenem so bile vse dosedanje vrhovne stopnje, obstoječe na teh ozemljih, v Ljubljanski pokrajini Vrhovno sodišče in vrhovno državno tožilstvo v Ljubljani, ukinjene. Vrhovno sodišče v Ljubljani in oddelek apelacijskega sodišča na Reki za ozemlje Sušak itd. sta ostala še nadalje pristojna za tekoče pravne stvari kot vrhovna stopnja, če je bila odločba v pravnem sredstvu izdelana do 31. oktobra 1943. Vsa ostala pravna sredstva, ki so bila že vložena pri odpravljenih sodnih oblastvih, so se smatrala kot opozoritve in odkazana v rešitev na novo pristojnim sodiščem. Osebe razpuščenih sodišč je bilo stavljeno višjim deželnim sodiščem oziroma višjim državnim tožilstvom v Ljubljani, Trstu, oddelku na Reki na razpolago.

Nadaljnja izvršilna naredba z dne 25. februarja 1944 (Sl. L. 50) je določila, da izvršuje civilnopravno sodstvo na zadnji stopnji senat apelacijskega sodišča v Ljubljani kot sodišče tretje stopnje po predpisih, veljavnih za sodišče tretje stopnje. Predsednika in člane tega senata določi za dobo enega leta predsednik apelacijskega sodišča v Ljubljani izmed sodnikov tega sodišča. Te določbe so stopile v veljavo s 1. marcem 1944. Uporabiti pa jih je tudi na ona pravna sredstva (opozoritve), o katerih do 1. marca še ni bilo pravnomočno odločeno.

Kreditna zadruga advokatov in javnih notarjev, zadruga z o. j., se je osnovala v Ljubljani. Pomnožila je število tistih zadrug, ki vrše posle predvsem v stanovskih krogih. Na jugu Evrope je menda to prva kreditna zadruga advokatov in javnih notarjev. Takoj se je izkazalo, da je bila ustanovitev take zadruge nujna. Izredni časi so povečali število tovarišev, ki so kredita potrebni. Na drugi strani pa imajo odvetniki in javni notarji priliko za transakcije, ki so z izvrševanjem njihovega poklica v ozki zvezi. Zlasti morejo odstopiti zadrugi stroškovne terjatve, ki jih izterja in izvrši za člane plačila, n. pr. obvezna plačila za Penzijski fond itd. Sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po uredbi o obrestovanju hranilnih vlog. Ko bodo nastopile zopet normalne razmere, bo področje zadruge še mnogo večje in bo postala zadruga nujna ustanova za izpopolnitev naših zadrug stanovskih organizacij.

Zadruga ima omejeno jamstvo in sicer 25kratno pri deležu 100 lir. Posluje v prostorih Penzijskega fonda advokatske in notarske zbornice v Ljubljani. Vsi tovariši so vabljeni, da pristopijo.

Dr. Josip Mihelak.

KREDITNA **ZADRUGA**

**ADVOKATOV
IN JAVNIH NOTARJEV**

ZADRUGA Z O. J.

V LJUBLJANI

Posluje v prostorih
Penzijskega fonda
advokatske in notarske
zbornice v Ljubljani

Cigaletova ulica 3/I.

Uradne ure:

Vsak delavnik od 11^h — 12^h

*Hranilne vloge ~ Krediti ~
Cesije*

VABILO
na V. redno letno skupščino
„PRAVNIŠKEGA DOMA“
zadruga z o. j.

ki bo

v ponedeljek dne 22. maja 1944 ob 18. uri v sejni dvorani
Penzijskega Fonda Advokatske in Notarske zbornice
v Cigaletovi ulici št. 3 v Ljubljani

s sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev in konstituiranje skupščine.
2. Poročilo:
 - a) upravnega odbora,
 - b) nadzornega odbora.
3. Čitanje revizijskega poročila revizijske zveze.
4. Predlogi in pritožbe.
5. Sklepanje o letnem sklepnem računu o uporabi poslovnega prebitka in podelitvi razrešnice članom upravnega in nadzornega odbora.
6. Volitev:
 - a) 3 članov upravnega odbora in 1 namestnika,
 - b) 1 člana nadzornega odbora in 1 namestnika.
7. Slučajnosti.

Opombe:

Po § 33 pravil lahko zadružniki samo osebno sodelujejo na skupščini. Zastopani so lahko samo zadružniki, ki so pravne osebe in zadružniki, ki so pod skrbstvom, oboji po svojih zakonitih zastopnikih.

Ako skupščina ob napovedani uri ne bo sklepna, se bo začela v smislu § 34 pravil čez pol ure druga, ki bo sklepala veljavno ne glede na število navzočih zadružnikov.

V Ljubljani, dne 20. aprila 1944.

Upravni odbor.